

Opinnäytetyö (AMK)

Turun ammattikorkeakoulu

Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

2016

Riitta Ahonen

YLEISET YHTEISTYÖSSÄ

– tutkielma Yleiset-projektin näkyvyydestä
Varsinais-Suomen yleisissä kirjastoissa

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

2016| 66 + 2

Ohjaaja Olli Mäkinen

Riitta Ahonen

YLEISET YHTEISTYÖSSÄ – TUTKIELMA YLEISET- PROJEKTIN NÄKYVYYDESTÄ VARSINAIS- SUOMEN YLEISISSÄ KIRJASTOISSA

Opinnäytetyössä kartoitetaan varsinaissuomalaisten kirjastojen mielipiteitä ja kokemuksia Yleiset-projektista. Se oli Yleisten kirjastojen keskuskirjaston sekä Yleisradion yhteinen hanke 2012 – 2014. Lähemmän perehtymisen kohteena on median käyttö kirjastossa sekä median tarjoamat mahdollisuudet kirjastojen aineistopromootion tehostamiseen. Tutkimuksen tavoite on tutkia yleisten kirjastojen ja Yleisradion yhteistyön näkyvyyttä ja vaikuttavuutta Varsinais-Suomessa Vaski-kirjastojen ja Turun radion kotiseudulla. Keskeinen rooli opinnäytetyössä on kokeiluprojektilla Radio lukee kirjan.

Tutkimusmenetelmiä ovat olleet strukturoitu lomakehaastattelu Webropol-kyselynä sekä henkilökohtaiset haastattelut. Haastattelumuotoina olivat asiantuntijahaastattelut, vapaa keskustelu sekä puolistrukturoidut teemahaastattelut. Tutkimuksen tekijä käytti menetelmänä myös osallistumatonta havainnointia. Tekijä on saanut lukupiiritoimintaa koskevia empiirisiä tutkimustuloksia vetämällä lukupiiriä itse.

Tutkimus osoitti, että yleiset kirjastot ja Yleisradio pystyisivät yhteistyöprojekteilla tehostamaan molempien osapuolten aineistopromootiota. Yhteistyömenetelmissä ja dialogisuudessa on kuitenkin vielä parantamisen varaa. Lopullisena hyötyjänä ovat paitsi yhteistyökumppanit saavutuilla synergiaeduillaan, myös yksittäinen kansalainen.

ASIASANAT:

audiokustomoitu tuoli, lukupiirit, markkinointi, medialukutaito, mediavinkkaus, monilukutaito, palvelumuotoilu, sosiaalinen media, synergia, voimaantuminen, yleiset kirjastot

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Library and Information Services Degree Programme

2016 | 66 + 2

Olli Mäkinen

Riitta Ahonen

PUBLIC LIBRARIES AND A PUBLIC SERVICE BROADCASTING COMPANY IN COLLABORATION – A STUDY OF THE YLEISET-PROJECT'S VISIBILITY IN SOUTHWEST FINLAND

The objective of this thesis is to study a collaboration project between Finnish public libraries and the Finnish public service broadcasting company Yleisradio, Yle. The participants of the project were Turun Radio (the local Yle around Turku) and Turku City Library. The primary actors of this project called Yleiset were Finland's National Central Library and Yleisradio, and the project was implemented during the years 2012 – 2014. The thesis tells about the opinions and experiments of the project seen by its participants in Southwest Finland.

The thesis concentrates on finding out how the participating libraries used media to promote their library material. The aim of the thesis is to study the collaboration and its effects and visibility in public libraries and the public broadcasting service in Southwest Finland. Turku City Library is the central public Library in Southwest Finland and Yle Turku broadcastings are widely heard in Southwest Finland. A radio reading circle called Radio lukee kirjan (A book is read by the radio) has a main role in this study which was a pilot project included in the Yleiset-project.

The thesis includes such qualitative research methods as structured form interviews, semi-structured theme interviews, personal interviews with experts and free discussions with experts. The author of the thesis has also used non-participating perception as a research method. She has practised as a host of a reading circle in a public library. The results of the thesis prove that public libraries and a public broadcasting company can promote library material and broadcast material in collaboration. For better results and increased utility also among Finnish public audience (taxpayers), the participants should develop their methods and practise dialogue more.

KEYWORDS:

reading circles, marketing, media literacy, multi-literacy, media talk, service design, social media, synergy, empowerment, audio-customized chair, public libraries

SISÄLTÖ

SANASTO

1 JOHDANTO	7
2 MEDIALUKUTAITO KANSALAISTAITONA	10
2.1 Katsaus lainsäädäntöön ja viranomaisohjeisiin	12
2.2 Kirjastot, medialukutaito ja mediakasvatus	13
2.3 Case: Lukuinto	15
2.4 Turun mediakasvatusohjelma	15
2.5 Medialukutaidon edistämisestä Yleisradiossa	16
3 KIRJASTOJEN DIGITALISOITUMINEN JA TIE UUSIIN PALVELUKONSEPTEIHIN PALVELUMUOTOILUN KEINAIN	18
3.1 Yleiset kirjastot digitalisoituvat	18
3.2 Yleiset-projektiin sopivaa palvelumuotoilua	20
3.3 Lisätyn todellisuuden mahdollisuudet	21
4 MEDIAN JA KIRJASTOJEN YHTEISTYÖSTÄ MUUALLA	23
5 YLEISET-PROJEKTIN KUVAUS	26
5.1 Case: Kirjasampo	27
5.2 Case: Kirjastokaista	28
5.3 Yleiset-projektin tutkimisen alustaminen	28
5.4 Tutkimuskysymyksen määrittely	30
5.5 Tutkimusmenetelmät	31
6 SOSIAALISEN MEDIAN HYÖDYNTÄMINEN YLEISTEN YHTEISTYÖSSÄ	32
7 HAASTATTELUT JA HAVAINNOINTI	34
7.1 Kirjastoammattilaisten Webropol-kyselyyn pohjautuvan teemahaastattelun tulokset	37
7.1.1 Yleiset-projektin tuttuus haastateltaville kirjastotoimenjohtajille	37
7.1.2 Turun radion osuus yhteistyössä	38
7.1.3 Kirjaston lukupiiriin osallistaminen	40
7.1.4 Radio lukee kirjan -ohjelman tuttuus ja laajenemismahdollisuudet	41
7.1.5 Mediakasvatus ja medialukutaidon edistäminen haastateltavien kirjastoissa	43
7.1.6 Kirjastojen asiakassegmentointi medialukutaitojen edistämisessä	44
7.1.7 Sosiaalisen median käyttö kirjastoissa Yleiset-projektiin liittyen	44
7.2 Puolistrukturoidut asiantuntijahaastattelut	46
7.3 Havainnointi radio-ohjelman nauhoituspäivänä	47
7.4 Havainnointi projektin ohjausryhmän kokouksissa	48
7.5 Mediakasvatuksen kirjastoammattilaisten haastattelut	49

8 TURUN RADION LUKUPIIRI	51
8.1 Yle Turun uutispäällikön näkemyksiä Yleiset-projektista ja radiolukupiiristä	51
8.2 Teknisistä ja toimituksellisista realiteeteista	52
8.3 Radiolukupiirin markkinointi ja näkyvyys Yleisradiossa	54
8.4 Audiokustomoitu tuoli	55

9 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA KEHITTÄMISEHDOTUKSIA	57
---	-----------

10 POHDINTAA	60
---------------------	-----------

LÄHTEET	663
----------------	------------

LIITTEET

Liite 1. Ensimmäinen Webropol-kysely kirjastojen johtajille.

Liite 2. Nuorten parissa toimiville kirjastoammattilaisille suunnatut kysymykset.

KUVAT

Kuva 1. Anna Ahmatova -aiheinen näyttely Turun pääkirjastossa	47
Kuva 2. Facebook-julkaisu (Turun kaupunginkirjasto 2014).	54
Kuva 3. Audiokustomoitu tuoli	56
Kuva 4. Kirjalliset naamiaiset (Vaski-kirjastot 2014).	62

SANASTO

Aineistopromootio	Kirjastoaineiston esittelyä ja esille nostamista joko kirjastossa tai sen ulkopuolella (Turun ammattikorkeakoulu)
Digitaalinen tarina	Pienimuotoinen, lähinnä henkilöhistoriallinen multimediateos (Digital Storytelling Finland)
Silence-tuoli	Audiokustomoitu Yle-tuoli Yleiset-projektissa (Turun kaupunginkirjaston sisäinen projektisuunnitelma)
Ubiikki	Läsnä-äly. Tietoyhteiskunnan vaihe, jossa tietotekniset sovellukset ovat koko ajan läsnä arkielämässä (YSA)
Yle Areena	Yleisradion verkkopalvelu, jolta voi seurata laajaa ohjelmatarjontaa

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan uutta palvelukonseptia, jossa yleiset kirjastot ja Yleisradio pyrkivät hyödyntämään toisiaan sisältöjen tarjoajina. Lopullisena hyötyjänä nähdään palvelun käyttäjä eli kansalainen. Kirjasto -sana viittaa painettuun tekstiaineistoon. Kirjaston käyttö ja tekstien lukeminen vaatii lukutaitoa. Lukemaansa voi välittää toisille esimerkiksi ääneen lukemalla, jolloin kirjan lukemisesta tulee yhteisöllistä toimintaa. Nykymaailmassa tekstit leviävät myös sähköisten viestimien kautta. Samansisältöistä aineistoa voidaan välittää erilaisien laitteiden avulla. Sähköisten viestimien käyttäminen on antoisampaa, kun hallitsee medialukutaidon. Kirjasto ja media voivat etsiä väylää yhteisiin sisältöihin esimerkiksi perustamalla radioon lukupiirin.

Millä tavoin radiossa luettaisiin kirjoja ja kuinka moni sen kuulisi? Kuulemansa pohjalta kuulija innostuisi hakemaan kiinnostavia kirjoja kirjastosta. Yleisradion Turun radio on kokeillut ohjelmapaletissaan radiolukupiiriä nimeltään Radio lukee kirjan. Kyseinen ohjelma liittyi osaltaan Turun radion ja Turun kaupunginkirjaston yhteiseen Yleiset-projektiin. Internet on mahdollistanut radiokanavien seuraamisen globaalisti laaja-alaisemmin kuin koskaan ennen. Moni kuuntelee radiota erityisesti musiikin takia. Radion puheohjelmat ovat keskittyneet esimerkiksi Yleisradion puheohjelmien kanavalle Yle Puhe.

Yleiset - projektin liikkeellepaneva voima ja ideoija oli Päivi Litmanen-Peitsala. Hän toimii Kirjastot.fi -verkkopalvelun viestinnän suunnittelijana. Projektia suunniteltiin jo elokuussa 2012 Vaski-kirjastojen, Yleisradion ja Kirjastot.fi. -palvelun yhteisessä ideariihessä, kertoo Varsinais-Suomen maakuntakirjaston julkaisu. Turun kaupunginkirjasto haki pilottikirjastoksi projektiin, jossa yleinen kirjasto ja Yle etsivät molemminpuolista synergiaetua ja keinoja vahvistaa toinen toisiaan. Projektin suunnitelmaan sisältyi alun alkaen erilaisten yhteistyötapojen ennakkoluuloton kokeileminen ja poikkiammatillisuus. Sillä viitataan tässä kirjastoammattilaisten ja viestinnän ammattilaisten sekä toimittajien yhteistyöhön.

Yleiset-projektin tavoitteena on ollut keskinäisten henkilösuhteiden luominen sekä joustaviksi yhteistyökumppaneiksi kehittyminen ja jopa eräänlainen yhteensulautuminen tiedon, ajankohtaisten tapahtumien ja lukuelämysten välittäjänä. Tavoitteena on myös löytää kokonaan uusia käyttäjiä niin Ylelle kuin yleisille kirjastoillekin. Kirjastot.fi toivoo projektin pohjalta muotoutuvan uudenlaisen hyvän käytänteen suomalaisille yleisille kirjastoille. Projektilta on odotettu mahdollisuutta asiakaslähtöisyyden vahvistamiseen molempien osapuolien parantuneena näkyvyytenä kirjaston käyttäjille ja Ylen sisältöjen seuraajille.

Kirjastoille tutkittava projekti soi mahdollisuuden tehostaa aineistopromootiotaan median välityksellä sekä kauno- että tietokirjallisuuden osalta. Turun Radiolle tarjoutui mahdollisuus promotoida kulttuuri- ja uutissisältöään kirjaston fyysisessä tilassa.

Tämän opinnäytetyön aihe ja toimeksianto on saatu Yleisten kirjastojen keskuskirjastolta ja Kirjastot.fi -verkkopalvelulta. Työssä tarkastellaan vuosina 2012 - 2014 toiminutta Yleiset - projektia Varsinais-Suomen alueella. Kirjastot.fi, Vaskikirjastot sekä Yleisradio käynnistivät syyskuussa 2013 yhteistyöprojektin nimeltä Yleiset – kirjaston ja YLEn yhteistyö. Aluksi projekti suunniteltiin kestämään kevästä 2013 kesään 2014. Lopulliseksi kestoksi muodostui 1.4.2013 – 31.12. 2014. Opinnäytteen ensisijaisena tavoitteena on selvittää median ja kirjaston yhteistyön tuloksia. Toissijaisena tavoitteena on tutkia tulevien yhteistyöprojektien mahdollisuuksia sekä molemmille osapuolille koituvaa synergia- ja lisäarvoeta.

Opinnäytetyö käsittelee Yleiset-projektin onnistumista ja kehittymistä.. Aluksi tarkastellaan, miten projektin Turku-keskeisyyttä voidaan laajentaa Varsinais-Suomeen. Hypoteesina on, että Varsinais-Suomen kirjastot eivät ole saaneet riittävästi tietoa Yleiset-projektista saatikka osallistumismahdollisuuksia siihen. Tilannetta kartoitettiin Webropol-kyselyllä keväällä 2014. Tutkielmassa on pyritty selvittämään, onko Yleiset-projektin muovaamaa mallia mahdollista laajentaa palvelumuotoiluna vähitellen kaikkialle Suomeen ja tuottaako se lisäarvoa sekä yleisille kirjastoille että Yleisradiolle. Opinnäytetyön tekijä pohtii projektin pohjal-

ta, kuinka yleinen kirjasto voi kehittää palvelupalettiaan ja muovata asiakas- ja käyttäjälähtöisesti uudenlaista palvelukonseptia.

Erityisen roolin opinnäytetyössä saa Yleiset-projektin pilottiprojekti Radio lukee kirjan. Lukupiiritoiminta on jo perinteisesti ollut keskeinen tapa yleisten kirjastojen aineistopromootiossa. Tutkielmassa selvitetään, ovatko varsinaissuomalais-ten kirjastojen johtajat saaneet tietoa kirjallisuusohjelmasta ja ovatko he ennen kaikkea saaneet näkyvyyttä omalle aineistolleen radiolukupiirin ansiosta. Tutkimusmenetelminä on käytetty strukturoitua lomakekyselyä, teemahaastattelua ja havainnointia. Lukupiireistä tekijällä on empiiristä havaintoaineistoa lukupiirin vetäjänä.

2 MEDIALUKUTAITO KANSALAISTAITONA

Sana media korvaa nykyisin usein joukkoviestintä-sanana. Käsitteenä media on jo laajalle levinnyt ja tunnettu; sana on juurtunut suomalaiseen arkikieleen. Media-sana pohjautuu latinankieliseen sanaan medium, jonka monikkomuoto media on vakiintunut käsittämään muun muassa painetut lehdet, radion ja television. Medium on alun perin tarkoittanut viestin välittäjää, väliainetta tai välikappaletta. Nykyisellä media-sanalla voidaan laajemmassa mielessä käsittää myös kaikki viestinnän kanavat kuten esimerkiksi elokuva ja mainonta edellä mainittujen lisäksi. (Häkkinen 2013, 695.) Media-sanaa määrittelee lisäksi se, että se viittaa teknisten laitteiden välityksellä kulkevaan viestintään (Seppänen & Väli-verronen 2012, 23).

Ammattilaisten toimittama media on nopea ja leviää nykyajan tekniikalla internetissä ja mobiililaitteissa hetkessä ympäri maailmaa. Ammatilaisilta edellytetään alan tekniikan tuntemusta sekä vastuullisuutta julkaisuistaan. Suurimpia poikkeuksia entisajan tiedotusvälinekenttään verrattuna on nykyajan kansalaisen mahdollisuus käyttää henkilökohtaista joukkoviestintää esimerkiksi Facebookissa tai Twitterissä. (Seppänen & Väli-verronen 2012, 16.) Myös tällöin julkaistu tieto, mielipide tai kuva leviää salamannopeasti, ja julkaisijalla on vastuu julkaisemastaan aineistosta.

Vastuun kääntöpuolena kansalaisella on myös entistä suurempi vaikuttamismahdollisuus henkilökohtaista joukkoviestintää käyttäen. Nopea keskinäinen tiedonvälitys voi parhaimmillaan olla keino voimauttavaan ja elämykselliseen vuorovaikutukseen.

Parviäly tai kollektiivinen älykkyys tarkoittaa vuorovaikutuksellista ja tasarvoista ajatusten vaihtoa (Intunexin www-sivut 2015). Ajatus parviälystä tai sen kokeminen omassa todellisuudessa on monelle vielä vieras, mutta sosiaalisen median toimintaympäristössä liikkuminen kasvattanee ihmisyyhteisöjä tuossa kokemuksessa. Yhteisöllisen tiedonhankinnan menetelmiä käyttää moni huo-

maamattaan, ja kaikenikäisten opiskelijoiden oppiminen on nykyisin entistä interaktiivisempaa (Haasio 2013, 24).

Kirjastoammattilaiselle voi parviällyn kokemus syntyä, kun hän seuraa oman alansa sosiaalisen median ryhmiä, jotka ovat keskittyneet esimerkiksi mediakasvatukseen tai asiakaspalveluun. Vertaiskokemukset ja ajatukset vaihtuvat ryhmää yhdistävän ajattelutavan siivittäminä. Kirjastoammattilainen voi myös osallistua tapahtumaan, jossa luetaan kaunokirjallisia teoksia. Sosiaalisen median ryhmät saattavat olla Suomen sisäisiä tai kansainvälisiä. Sosiaalisessa mediassa kollektiiviseen keskusteluun voi osallistua vaikkapa vain yhdellä kommentilla tai olemalla ammattilaisryhmän pitkäaikainen jäsen. Sosiaalisessa mediassa voi myös osallistua lukupiiriin tai perustaa sellaisen.

Erilaiset yhteisöt ja organisaatiot voivat luoda sosiaalisen median sivustoja omaan käyttöönsä suhteellisen helposti ja edullisesti (Haasio 2013, 20). Yhteisöä koskevat samat vastuun ja vapauden säännöt kuin yksityistä kansalaistakin. Koko Internet on vuorovaikutuksellinen ja dialoginen toimintaympäristö (Tuulaniemi 2011, 46). Tietoverkkoa hyödynnetään nykyisin yhä enemmän myös eriasteisessa opetuksessa. Yhteisöllisessä ja vuorovaikutuksellisessa tiedon tuottamisessa tulokset ovat yleensä näkökulmaltaan avarampia sekä tiedollisesti monipuolisempia kuin yksilön yksinään tuottamassa tiedossa (Arvaja & Häkkinen 1999, 219).

Nykyhetkessä eläjä seuraa usein esimerkiksi älypuhelinta ja tietokonetta samanaikaisesti, kuuntelepa sivussa ehkä musiikkiakin kuulokkeilla. Esimerkiksi julkisten kulkuvälineiden matkustajien voi usein nähdä toimivan juuri näin. Medioiden konvergenssilla tarkoitetaan erilaisten mediasisältöjen pakkaamista samalle digitaaliselle alustalle. Konvergenssin avulla muokataan sisältö helppokäyttöiseksi ja integroidaan se yhdelle laitteelle. Konvergenssi helpottaa myös kansalaisen henkilökohtaista joukkoviestintää sosiaalisessa mediassa. (Seppänen & Väliaverron 2012, 26.)

Medioiden konvergenssi näkyy vaikkapa uutissivulla, jossa samasta aiheesta voi lukea ammattilaisten tuottamia tekstejä, käyttäjien kommentteja ja katsella

uutisaihetta valottavaa videota (Seppänen & Väliverronen 2012, 26). Medioiden teknistä konvergenssia yksinkertaisimmillaan on TV:n katselu tietokoneen ruudulta (Yleisradion www- sivut 2015). Medialukutaitoisen henkilön tulee hallita kuvan, äänen ja tekstin tulkinta simultaanisesti. Hänen tulee myös kyetä erottelemaan faktaa fiktiosta sekä arvioimaan vastaanottamaansa mediaa lähdekriittisin kriteerein. Kun mediataidot ovat kansalaisen hallussa, kykenee hän täysipainoisesti seuraamaan, tulkitsemaan ja tuottamaan omatoimisesti media-aineistoja.

2.1 Katsaus lainsäädäntöön ja viranomaisohjeisiin

Yleisradiolla ja yleisillä kirjastoilla on kummallakin kansalaisia sivistävä tehtävä. Niillä on myös lakisääteinen velvollisuus tuottaa ja välittää materiaalia tasaveroisesti suomalaisille asuinpaikasta, koulutustaustasta ja etnisestä alkuperästä huolimatta (Laki Yleisradio Oy:stä 22.12.1993/1380, 7 §).

Kirjastolain toisessa pykälässä mainitaan yleisten kirjastojen tavoitteeksi tarjota kansalaisille muun muassa mahdollisuus elinikäiseen oppimiseen sekä mahdollisuus kirjallisuuden ja taiteen harrastamiseen. Kirjastojen tulisi taata mahdollisuus edistää myös virtuaalisten ja vuorovaikutteisten verkkopalvelujen käyttöä kansalaisten keskuudessa. Kirjastolaissa korostetaan yleisen kirjaston palvelujen sivistyksellisten sisältöjen tärkeyttä. (Kirjastolaki 4.12.1998/904, 2 §.)

Laki Yleisradio Oy:stä on julkisten palvelujen tarjoamisen osalta samankaltainen kuin kirjastolaki. Sen seitsemännessä pykälässä mainitaan, että Yleisradion tulee tuottaa julkisen palvelun TV- ja radio-ohjelmia sekä oheis- ja lisäpalveluja tasaveroisesti kaikille kansalaisryhmille. Sisältöpalvelujen tulee olla kansallisia ja alueellisia. (Laki Yleisradio Oy:stä 22.12.1993/1380, 7 §.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö kiinnittää kirjastopoliittisessa linjauksessaan huomiota Suomen yleisten kirjastojen toiminnan suuntaan ja päämäärään aikamme digitaalisessa mediayhteiskunnassa. Ohjelman tavoitteisiin on kirjattu muun muassa digitaalisen kuilun pienentäminen, sisältökeskeisen kirjastopalvelun kehittäminen ja kansalaisen tiedollisen syrjäytymisen estäminen. Kaikkia näitä

tukee medialukutaidon ja monilukutaidon sisällyttäminen kirjastoammattilaisten koulutukseen. Oikein suunnatulla kirjastoammatillisella koulutuksella taataan yleisten kirjastojen mahdollisuudet mediakasvatuksellisenä ohjaajana toimimiseen. Tavoitteisiin pääsy edellyttää kunnilta investointia henkilökunnan osaamiseen sekä digitaalisiin laitteisiin resurssien turvaamiseksi kirjastoissa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2009, 7). Opetus- ja kulttuuriministeriö kiinnittää huomiota myös varhaiskasvatusikäisiin ja toivoo lasten osallistamista mediakasvatukseen. Hyvänä esimerkkinä kirjastolaitokselle sopivasta mediakasvatuksellisesta alustasta OKM mainitsee Lapset ja media- raportissa mainitun Kirjastot.fi:n ja Kirjastoseuran tuottaman Okariina – www-sivuston (Cupore 2011, 25). Okariinan OKM arvioi audiovisuaalisesti ja vuorovaikutuksellisesti onnistuneeksi.

2.2 Kirjastot, medialukutaito ja mediakasvatus

Suomen kirjastoseura on hankkeellaan pyrkinyt vakiinnuttamaan mediakasvatustoimintaa yleisissä kirjastoissamme, ja laatimaan ohjeistuksen toiminnan periaatteista. Mediakasvatus yksinkertaisimmillaan on lukutaidon edistämistä ja lukuharrastuksen tukemista. (Mustikkamäki 2014, 5.)

Nykyaikaisessa mediayhteiskunnassa ei pelkkä tekstien lukutaito riitä, vaan tarvitaan monilukutaitoa eli translukutaitoa. Uusia lukutaitoja mediakasvatuksen ammattilaiset tukevat ja edistävät erityisesti nuorista ikäluokista lähtien. Suomalainen peruskoulu antaa mediakasvatusta monelle luokka-asteelle. Yleisten kirjastojen toimiminen tiiviissä yhteistyössä kasvatusalan ammattilaisten kanssa jo varhaiskasvatusikäisten kohdalla auttaa monilukutaidon varhaista kehittymistä.

Tällä hetkellä kirjastot medioituvat nopeasti kuten koko yhteiskunta. Yleisten kirjastojen ja median raja-aidat ovat madaltuneet. Nykyaika on multimodaalista ja verkostoitunutta niin yksilöiden, yritysten kuin yhteisöjenkin näkökulmasta katsoen. Ihmiset kommunikoivat enenevästi mediateknologian välityksellä ja odottavat saavansa myös julkisia palveluja niitä apuna käyttäen. Nykyaikaisella yhteiskunnalla ei olisi toimintaedellytyksiä ilman kehittyntä viestintäteknologiaa. (Seppänen & Väliaverronen 2012, 11.)

Kirjastot tuottanevat tulevaisuudessa entistä enemmän itse materiaalia mediaan. Tämä toteutuu jo nyt esimerkiksi kirjastojen osallistumisella sosiaaliseen mediaan omana julkisyhteisönään. Kirjastot ovat lisänneet tuottajana toimimista sosiaalisessa mediassa yhtä lailla kirjastoammattilaisten kesken kuin julkisyhteisöinäkin. Kirjastoammattilaisilta tämä vaatii aktiivista IT-taitojen haltuunottoa. Medialukutaito luokitellaan nykyisin kansalaistaidoksi, johon kasvattaminen ja kasvaminen alkaa viimeistään kouluiässä. Suomen kirjastoseura julkaisi helmikuussa 2014 uuden ohjelman yleisten kirjastojen suositellulle mediakasvatusohjelmalle. (Mediakasvatus yleisissä kirjastoissa: suosituksia ja suuntaviivoja 2014.) Huomionarvoinen seikka on, että yleisten kirjastojen tulisi ulottaa medialukutaitojen edistämishjelmaansa myös aikuisille kirjaston käyttäjille (Rasi 2014, 26).

Monet yleiset kirjastot ovatkin jo tehostaneet kouluyhteistyötä ja tuoneet siinä yhteydessä esille taitojaan mediakasvattajina. Yleisissä kirjastoissa on myös panostettu vuorovaikutukseen eli osallistettu lapsia ja nuoria sekä järjestetty mediatyöpajoja yhteistyössä koululaisten ja heidän opettajiensa kanssa. Esimerkiksi Hattulan kunnankirjasto on tuottanut YouTubeen nuoria osallistavaa materiaalia. Kirjoittamalla YouTubeen hakukenttään ”Hattulan kirjasto” löytyy monenlaisia videopätkiä, jotka on työstetty yhdessä paikallisen nuorison sekä muiden yhteistyöryhmien kanssa. Lasten ja nuorten kanssa yleinen kirjasto voi myös työstää digitaalista tarinankerrontaa tai valmistaa lyhyitä elokuvia. Myös OKM linjaa koulun ja kirjastojen yhteistyön keskeiseksi kehittämisalueeksi.

Kirjastojen antama mediakasvatus tulisi suunnata harkituille asiakassegmenteille heidän kykyihinsä ja tarpeisiinsa räätälöimällä. Maamme yleiset kirjastot ovat aktiivisesti lähestyneet kouluja ja tehneet niiden kanssa yhteistyötä mediakasvatuksen kohdalla. Ikäihmiset ovat myös saaneet kirjastoissa kasvavaa huomiota, ja Kirjastot.fi lanseerasi muutama vuosi sitten yhteistyössä Vanhustyön keskusliiton ja muiden järjestöjen kanssa valtakunnallisen, vuosittaisen tapahtuman nimeltään Seniorsurf.

2.3 Case: Lukuinto

Esimerkkinä osallistavasta ja vuorovaikutteisesta mediakasvatushankkeesta mainitaan tässä Lukuinto-projekti. Lukuinto-hanke on Oulun yliopiston suunnittelema ja Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama luku- ja kirjoitustaidon kehittämisohjelma. Hanke on suunnattu lapsille ja nuorille, heidän opettajilleen ja vanhemmilleen sekä kirjastoammattilaisille. Noin nelivuotisen kestoensa aikana hanke pyrkii osallistamaan kohderyhmänsä erilaisten teksti- ja mediasisältöjen käyttäjäksi ja edistämään heidän medialukutaitoaan. (Lukuinto-projektin www-sivut 2015.)

Lukuinto-hankkeessa tuodaan esille multimedialaisen ja multimodaalisen lukutaidon kehittämisen tarve. Hankkeen missiona on toiminnallisten keinojen kautta kehittää kansalaisen medialukutaitoa lapsuudesta alkaen. Kirjaston kannalta keskeisiä Lukuinnon toimintamuotoja ovat kaunokirjallisuuteen tutustuminen ja tiedonhankintaan sekä lähdekritiikkiin perehtyminen. Lukuinto-hankkeen projekteissa kirjaston mediakasvattajat ovat opastaneet lapsia ja nuoria muun muassa pelaamisessa ja tablettien käytössä. Mediaan on myös osallistettu nuoria siten, että he toimivat median tuottajina vaikkapa tekemällä oman, lyhyen digitaalisen tarinan. He ovat hankkeen puitteissa päässeet vierailemaan myös oikeissa tilaisuuksissa median tuottajina ja tehneet niistä omia juttuja. Erityisesti Turun mediakasvatusohjelmassa, Lukuinto-hankkeen osaprojektissa, on todettu kirjaston pedagogisen mediakasvatustaidon lisääntyneen Lukuinto-projektia toteutettaessa. (Lukuinto-projektin www-sivut 2015.)

2.4 Turun mediakasvatusohjelma

Turussa toteutetussa Lukuinto-hankkeen osaprojektissa käytettiin yhtenä mediakasvatuksellisenä toimintamallina medialukupiiriä. Piiri oli suunnattu 10 – 12-vuotiaille lapsille vanhempien kanssa. Piiri kokoontui vuonna 2013 yhteensä neljä kertaa ja jokaisella kerralla toteutettiin tiettyyn mediasisällölliseen teemaan pohjautuva toiminnallinen ohjaustuokio. Tapaamiskerroilla perehdyttiin muun muas-

sa harrastuksiin keskittyvään tiedonhakuun sekä tutustuttiin sarjakuviin mediasisältönä. Ryhmä teki toiminnallisessa osuudesta omia valokuvasarjakuvia muun muassa tablettitietokoneilla. Edelleen tapaamiskerroilla tutustuttiin musiikkiin, kirjaston musiikkiosastoon sekä digitaaliseen pelaamiseen kirjastossa. Sosiaalisen median käyttö sai oman osansa ohjauksessa. (Hannula 2014, 15.)

Tapaamiset suunnitteli ja järjesti lähinnä Turun kaupunginkirjaston kirjastoammatillinen henkilökunta. Kahdella kerralla käytettiin ulkopuolista luennoitsijaa. Osallistujamäärä jäi kaikilla muilla kerroilla alle kymmeneen, mutta pelejä käsiteltäessä osallistujia oli 16. Tavoitteena medialukupiireissä oli tutustuttaa nuoria yleisen kirjaston tarjoamaan tukeen ja mahdollisuuksiin löytää mielekkäitä mediasisältöjä. Perhekeskeisyys toi tapahtumiin sosiaalista ulottuvuutta sekä osallisuuden kokemuksen. Se soi mahdollisuuden niin sukupolvien välisen kuilun kuin myös digitaalisen kuilun kaventamiseen. (Hannula 2014, 15.)

Edellä kuvattu turkulainen Lukuinto-projektin osa on hyvä esimerkki mediavinkkauksesta. Mediavinkkaus tarkoittaa kirjojen ja kirjastosisältöjen avaamista median avulla (Seppänen 2013, 2). Mediavinkkauksen keinoin voidaan myös avata nettisisältöjä sekä opastaa medioiden käytössä. Edelleen voidaan tuottaa omia sisältöjä sosiaaliseen mediaan tai tehdä vertaisvinkkauksia. Vertaisvinkkauksissa esimerkiksi lapset tuottavat omaehtoista sisältöä lukukokemuksistaan ja jakavat niitä. (Seppänen 2013.) Osallisuuden ja voimaantumisen kokemus korostuu kaikessa omaehtoisessa median tuottamisessa.

2.5 Medialukutaidon edistämisestä Yleisradiossa

Yleiset - projektin osapuolet ovat olleet Turun kaupunginkirjasto ja Yleisradion paikallistoimitus Turun radio. Yleisradiolla on aktiivinen ote mediakasvatukseen. Lähinnä Ylen internet-sivujen mediakasvatusohjelma Mediakompassi on suunnattu lapsille ja nuorille. Kieliasultaan Mediakompassin opastus soveltuu hyvin aikuisenkin luettavaksi. Ylioppilaaksi kirjoittaville on oma portaalinsa, samoin opettajille. Turunkin alueella Ylellä on ollut yhteistyöprojekteja koulujen kanssa ja Ylen mediabussi on kiertänyt kaupunkia. (Yleisradion www-sivut 2015.)

Hyvä esimerkki Yleisradion tarjoamasta mediakasvatustoiminnasta nuorille on Uutisluokka. Se on mediakasvatushanke, joka on suunnattu 12 – 15 -vuotiaille nuorille (Yleisradion www-sivut 2015.) Tavoitteena on lisätä nuorten kiinnostusta yhteiskuntaan, mediaan ja ajankohtaisiin asioihin. Näihin tavoitteisiin pyritään esimerkiksi nuorten itsensä toimittamilla uutisilla. Ammattijournalistit toimivat nuorten ohjaajina, ja mediabussissa nuoret harjoittelevat uutisvideoiden toimitamista. Uutisluokkatoiminta on tähän mennessä jo tavoittanut kolmisen tuhatta nuorta. (Yleisradion www-sivut 2014.) Toiminnassa toteutuvat osallisuuden ja nuorten toisilleen tarjoaman vertaistuen tavoitteet.

Elokuussa 2015 Yle toi Uutisluokkatoimintaan uuden Triplet-palvelun. Peruskouluihin ja toisen asteen oppilaitoksiin suunnattu palvelu on opettajille maksuton. Triplet on mobiilisovellus, joka auttaa opettajia suunnittelemaan mediakasvatuksen tunteja ja käyttämään tuoreita uutisia opetuksessa. Yle tarjoaa Triplet-uutisten lisämateriaalina kysymyspakettia kolmesta päivittäisestä uutisesta. Oppilaat ja opettaja voivat yhteisesti keskustella uutisista ja oppia lisää mediasta ja maailmasta. (Yleisradion www-sivut 2015.) Ylen tavoite on edistää kriittistä ja ymmärtävää suhtautumista mediaan muun muassa Tripletin keinoin.

Aikuisväestön medialukutaidon edistämiseksi Yleisradio on myös lanseeraamassa uudenlaisen kanavan, Yle Folkin. Se on verkkopohjainen palvelu, joka julkaisee suomalaisten tekemiä mediasisältöjä verkossa, televisiossa ja radiossa. Kuka tahansa suomalainen voi hakea mediasisällön tuottajaksi Yle Folkiin mutta ennen julkaisemista Yleisradion edustajista ja ohjelmien tekijöistä koostuva raati arvioi ja hyväksyy julkaistavat ohjelmat. Yle Folk avataan lokakuussa 2015. (Yleisradion www-sivut 2015.) Yle Folk -palvelu on esimerkki nykyaikaisesta, kansalaisen osallistamiseen tähtäävästä palvelusta.

3 KIRJASTOJEN DIGITALISOITUMINEN JA TIE UUSIIN PALVELUKONSEPTEIHIN PALVELUMUOTOILUN KEINAIN

Palvelumuotoilulla pyritään kehittämään asiakas- ja käyttäjälähtöisesti jo olemassa olevia palveluita. Palvelumuotoilu on konseptisuunnittelumenetelmä, jolla entuudestaan tuttuja asiakaspalvelun keinoja uudistetaan ja yhdistellään uutta luovalla tavalla. (Tuulaniemi 2011, 24.) Parhaassa tapauksessa palvelumuotoilun keinoin saavutetaan lisääntyntä asiakastyytyväisyyttä sekä autetaan palveluiden käyttäjää löytämään vanhasta, tutusta palvelusta uutta hyötyä ja iloa. Oikein toteutetun palvelumuotoilun ja -konseptoinnin seurauksena sekä palvelun tuottajat että sen käyttäjät kokevat osallisuuden tunteita sekä hyötävät työstään ja saadusta palvelusta. Kun palvelun absoluuttista arvoa on vaikea mitata, on jatkuva asiakaskokemuksen seuranta palvelujen kehittämisessä tärkeää. (Tuulaniemi 2011, 32.)

Olennaisena aspektina palvelumuotoilussa voidaan pitää myös sosiaalista muotoilua ja innovointia. Ne liittyvät käyttäjälähtöiseen palvelumuotoiluun, jossa käyttäjien näkemykset huomioidaan heti konseptoinnin ja suunnittelun alkuvaiheessa. Palvelun käyttäjät sitoutetaan sen kehittämisprosessiin ja heidät osallistetaan siten, että heidän kehitysehdotuksensa vaikuttavat uuden palvelun ominaisuuksiin. Jälkikäteen asiakkaille tehdyt kyselyt ja testaukset eivät ole sosiaalista palvelumuotoilua. (Udi.fi:n www-sivut 2015.)

3.1 Yleiset kirjastot digitalisoituvat

Yleisillä kirjastoilla on paineita luoda moderni palvelukokonaisuus ja muotoilla palvelunsa uudelleen digitaalisen aikakauden palvelupaletiksi. Tähän sisältyy vanhan ydinosaamisalueen yhdistäminen digiyhteiskunnan vaatimukseen myös asiakaspalvelussa, asiakassegmentoinnissa ja kirjastopalveluiden markkinoinnissa. Asiakkaisiin on aktiivisesti luotava ja ylläpidettävä kontakteja. Asiakas-

kunta on tunnettava: ikä, kiinnostukset, tarpeet ja toiveet. Yleisten kirjastojen laatusuosituksessa mainitaan, että uusien palveluiden käyttöönotossa on syytä kuunnella ja arvostaa asiakkaita ja heidän mielipiteitään sekä kehittämisehdotuksiaan. (Yleisten kirjastojen laatusuositus 2010, 40.)

Koko maailman viestintäjärjestelmät ovat muuttuneet ja digitalisoituneet rajusti viimeisten vuosikymmenien aikana. Yleiset kirjastot ovat osa valtavaa ja jopa globaalia viestintäjärjestelmää, samoin Yleisradio. Tiedon ja viihteen sijainti on siirtynyt kansalaisen henkilökohtaiselle tietokoneelle tai mobiililaitteelle. Suomalaisen yleisten kirjastojen tehtävä on perinteisesti ollut yleistiedon välittäminen. Tieto itsessään on pakattu tekstinä painettuihin aineistoihin, jotka vievät paljon fyysistä tilaa. Kirjastojen neliöt eivät ole tahtoneet edes riittävästi. Yleiset kirjastot ovat eturintamassa kaunokirjallisuuden kerääjinä ja välittäjinä tasavertaisesti kaikille kansalaisryhmille kaikkialla Suomessa. (Juntunen & Saarti 2014, 7.) Digitalisoinnin taival yleisissä kirjastoissa on vasta alussa. Digitaaliset aineistot eivät vaadi kirjaston fyysistä tilaa levitäkseen.

Kirjastot ovat kävelemässä ulos kirjastoista. Suunta on väjäämätön, halusipa sitä sitten yksittäinen kirjastoammattilainen tai ei. (Juntunen & Saarti 2014, 9.) Ajatuksen voi ymmärtää siten, että jokaisella kansalaisella on nykyään mahdollisuus luoda oma kirjastonsa henkilökohtaiselle tietokoneelle tai mobiililaitteelle. Viime vuosikymmeninä kansalaisten koulutustaso on Suomessa nousut. Digitaalisen vallankumouksen myötä nuoret polvet syntyvät täysin toisenlaiseen tiedonvälityksen maailmaan kuin tämän hetken keski-ikäiset ja seniorit. Ennen kaikkea nuorimpien ikäpolvien kirjaston käyttäjät ovat yleisille kirjastoille haaste: tarvitsevatko nuoret kirjastoja samassa suhteessa kuin kirjastot tarvitsevat nuorista koostuvaa asiakaskuntaa. Jos kunta ylläpitää kirjastoja fyysisenä tilana, rakennuksena, olisi kuntalaisten enemmistön tulevaisuudessakin oltava valmis käyttämään niihin yhteistä, julkista varallisuutta.

Palvelumuotoilun ihanteena on käyttäjälähtöisten palvelujen kehittäminen. Kehitettäessä käyttäjälähtöistä kirjastopalvelua asiakkaat osallistetaan kehitystyöhön. Asiakkaiden on koettava yleinen kirjasto attraktiivisena ja ajankohtaisena. He tekevät innovatiivista työtä yhdessä kirjastohenkilökunnan kanssa, jotta saa-

vutetaan entistä aidompi vuorovaikutus. Käytettävissä olevilla resursseilla tulee luoda kansalaiselle lisäarvoa jo olemassa oleville kirjastopalveluille. (Lehto 2011, 10.)

Kun yksittäinen asiakas kokee kirjaston palvelun myönteisenä, hän tuo tuttaviansakin asiakkaaksi. Kirjastojen rooli ylhäältä käsin neuvoja ja ohjeita sanelevana viranomaistahona on kyseenalaistettava. Tämän sijaan kirjaston on kehitettävä myönteisen asiakaskokemuksen mahdollistajaksi. (Juntunen & Saarti 2014, 95.)

3.2. Yleiset-projektiin sopivaa palvelumuotoilua

Yksittäisellä kansalaisella on nykyään hyvä mahdollisuus luoda tietokoneelleen yksilöllinen kirjasto, jossa hän voi käyttää omatoimisesti moderneja digitaalisia tiedonhakumenetelmiä. Myös kuntien kirjastoihin suuntaamat rahavarat kuluvat enenevästi omatoimi- ja etäkäytön tukemiseen. Yleiset kirjastot ovat vaarassa menettää merkityksensä tieto- ja kaunokirjallisuuden välittäjinä varsinkin kunnallisessa, fyysisessä kirjastotilassa. Pelkästään omatoiminen kirjaston käyttö saattaa kuitenkin tuntua yksinäiseltä ja yksisuuntaiselta. Vuorovaikutteisen, henkilökohtaisen kirjastopalvelun ja puhekontaktin kaipuu ei liene yleisöltä kokonaan kadonnut.

Palvelukonseptoinnin ideaa Yleiset-projektiin soveltaen voidaan kehittää kontaktiresursseja lisäämällä. Kirjastojen on suotavaa korostaa palveluissaan vuorovaikutteista osaa, ja parhaimmillaan Yleiset-projektin kaltainen palvelu lisää vuorovaikutteisuuutta niin digitaalisella kuin henkilökohtaisellakin kontaktialueella. Palvelun kontaktiresurssilla tarkoitetaan palvelun tuotantoprosessissa kanssakäymistä sekä asiakaspalveluhenkilön että koneen tai laitteen kanssa. (Koivisto 2011, 47.) Yleiset-projektissa kontaktiresurssia pyrittiin lisäämään muun muassa Silence-tuolin avulla.

Tässä tutkimuksessa käsitellään Yleiset-projektia erityisesti keskittyen sen lukupiiritoimintaan. Kirjastojen ylläpitämät lukupiirit ovat vuorovaikutuksellisia paitsi jäsentensä kesken, myös kirjaston henkilökunnan ja asiakkaiden välillä. Lukupiireissä toteutuu henkilökohtainen puhekontakti, mutta piirejä voidaan laajentaa myös virtuaalisesti. Lukupiireissä sana kulkee suusta suuhun ja lukupiiriin jäsenet voivat suositella kirjaston lukupiiriä tuttavilleen. WOM -markkinoinnilla tarkoitetaan ihmiseltä toiselle puheessa kulkevaa suosittelua. WOM -termi pohjautuu englannin kieleen: Word of Mouth. Lukupiiritoiminnassa kirjastoissa on mahdollisuus muotoilla ja konseptoida palvelua, joka on jo vanhastaan tunnettu kirjaston ydinosaamisalueena. Tutkielman tekijä on itse vetänyt lukupiiriä Hattulan kunnankirjastossa.

Lukupiirit ovat viime vuosina olleet elinvoimaisia ja trendikkäitä. Lukupiirejä vetäneet kirjastoammattilaiset ovat havainneet, että lukupiiriryhmissä toimivat aktiiviset kirjaston käyttäjät rohkaistuvat ja voimaantuvat esittämään kirjastolle kehittämisehdotuksia (Ervasti 2009, 78). He voivat myös osallistua kunnan kulttuuripalvelun suunnitteluun esimerkiksi ehdottamalla sopivaa kirjailijavierasta kutsuttavaksi kirjastoon. Lukupiiri edistää näin ollen asiakaslähtöisyyttä ja auttaa kirjastolaitosta muotoilemaan sivistyspalveluaan. Asiakaskontaktia syventämällä lukupiirissä päädytään sekä kirjaston että sen käyttäjän saamaan lisäarvoon, jonka lopputuloksena on osapuolten yhteinen hyöty. Lukupiiritoiminta on kirjaston myönteistä markkinointia, toteaa Marita Naumanen erään lukupiiriin vetäjänä (Ervasti 2009, 79). Lukupiiri edistää kaunokirjallisuuden esille tuontia ja markkinointia. Nimenomaan kaunokirjallisuuteen keskittyneen lukuharrastuksen edistäminen on ollut yleisten kirjastojen perinteistä ydinosaamisaluetta.

3.3. Lisätyn todellisuuden mahdollisuudet

Lisätyn (augmentoidun) todellisuuden arvellaan olevan seuraava suuri teknologinen uudistus, jonka käyttömahdollisuudet ovat monipuoliset (Yleisradion www-sivut 2015). Sovelluksessa markkerin (merkin) kautta näytetään esimerkiksi kuvaa tai ääntä. Koodattu markkeri voi sijaita kirjahyllyssä, patsaassa, lat-

tiassa tai missä vain. Koodautuminen tapahtuu lisätyn todellisuuden applikaatiolla, joka sijaitsee käyttäjän älypuhelimessa tai tabletissa. Sisältö sijaitsee pilvipalvelussa. (Sjölund 2015.) Tohtorikoulutettava Anna-Kaisa Sjölund on osallistunut tutkimustyöhön, joka käsittelee lisättyä todellisuutta (augmented reality). Opinnäytteen tekijä on vapaassa keskustelussa hänen kanssaan saanut tietoja ja esimerkkejä lisätyn todellisuuden käyttömahdollisuuksista.

Sosiaalisen, käyttäjälähtöisen palvelumuotoilun keinoja kannattaisi suomalaisten yleisten kirjastojen ottaa laajalti käyttöön. Etsittäessä uudenlaista palvelukonseptointia kirjastoon voisi lisätyn todellisuuden hyödyntäminen olla yksi mahdollisuus. Lisätyn todellisuuden piirteet ovat toistaiseksi Suomessa varsin vähän tunnettuja, kertoi Anna-Kaisa Sjölund Turun yliopistolta 2015. Jos yleiset kirjastot ja Yleisradio loisivat rajapinnan esimerkiksi radiolukupiirille, voisi lisätyn todellisuuden käyttäminen avata uudenlaisia mahdollisuuksia molempien toimijoiden aineistojen promootiolle.

Digitaalisessa, ubiikissa yhteiskunnassa yleinen kirjasto voi lisätä kontaktirajapintaa lukupiireille soveltuvien keinoin. Älypuhelimien ja tablettitietokoneiden yleistyminen tuo lisätyn todellisuuden elementit näppärästi suurenkin ihmisryhmän saataville. Yleiset-projektin kaltaisessa toiminnassa voisi kirjaston asiakas markkerin kautta seurata virtuaalista lukupiiriä. Hänen tarvitsisi vain hakea linkki älypuhelimeseen tai tablettiin ja näin nauttia kuulokuvasta. Kirjasto voisi tarjota mahdollisuuden kuulokuvaan omassa sopivassa tilassaan tai jakaa soveltuvia lisätyn todellisuuden linkkejä esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Kuulokuva voisi aueta vaikkapa kirjahyllyn päädyssä olevasta yksilöidyn kirjan kansikuvasta. (Sjölund 2015.) Markkerien kautta aukeavan lisätyn todellisuuden näkymän voisi yleisen kirjaston tai Yleisradion käyttäjä taikoa esiin omalla mobiilillaan. Näkymän sisälle pääsisi yhtä hyvin kirjastossa, iltakävelyllä tai kotisohvalla. Lisättyä todellisuutta voidaan tarkastella myös erityisten virtuaalilasien läpi (van Krevelen & Poelman 2010, 5). Lisätyn todellisuuden yleistymisen soisi uudenlaisia mahdollisuuksia median konvergenssin toteutumiseen käyttäjälle yksinkertaisin ja nopein keinoin. Lisätyn todellisuuden elementtejä voidaan käyttää kirjastotilassa, mutta ne eivät vaadi kirjaston fyysistä tilaa toteutuakseen.

4 MEDIAN JA KIRJASTOJEN YHTEISTYÖSTÄ MUUALLA

Saatavilla ei vaikuta olevan kovin paljon suomenkielistä tutkimusta median ja nimenomaan radion ja yleisten kirjastojen välisestä yhteistyöstä. Haettaessa kansainvälisistä lähteistä kuten Emerald Journals, asiasanoilla radio, broadcast, media ja library löytyi eri maissa tehtyjä erityisesti kirjastojen markkinointia käsitteleviä tutkimuksia. Näissä tapauksissa kirjastoa oli markkinoitu esimerkiksi radion tai television välityksellä.

Kroatiassa on toteutettu tutkimus median ja kirjastojen yhteistyöstä viidessä zagrebilaisessa yleisessä kirjastossa 2007. Tutkimuksen teki paikallinen korkeakoulu. Siitä selvisi muun muassa, että yleiset kirjastot eivät huomioi riittävästi mahdollisuuksiaan käyttää esimerkiksi radiota tai televisiota aineistopromooti-
on välineenä. (Barbaric & Vrana, 2007.)

Electronic Library-julkaisussa vuodelta 2004 Monica Blake viittaa brittiläiseen yleisten kirjastojen People's Network - verkkopalveluun. Verkkopalvelun kolmesta tavoitteesta mainittakoon: auttaa kansalaisia löytämään nykyaikaisesta tietovirrasta paremmin sisältöä, verkostoitumaan keskenään ja käyttämään digitaalisia ja multimodaalisia sisältöjä. Tämä kaikki edellyttää luonnollisesti myös kirjastojen henkilökunnalta ajankohtaisia IT-taitoja. (Blake, 2004.)

Brittiläisen yleisradioyhtiön BBC:n radio 4:llä on oma Open Book -niminen runsas ja monipuolinen kirjallisuuskanava. Kuunneltavissa on laaja valikoima kirjailijoiden haastatteluja sekä äänellisiä kirjallisten maisemien esittelyjä. Kirjallisia maisemia esitellään myös diaesityksinä. Osaltaan tämän kaltaiset median kanavat toimivat yleisten kirjastojen tukena ja esittelevät kirjaston aineistoihin tutustumaan innostavaa materiaalia, vaikka niitä ei yhteistyössä kirjaston kanssa toimitetakaan. (BBC:n www-sivut 2015.)

Britanniassa toimii Reading Groups for Everyone -verkosto, joka kerää yhteen lukupiirien jäseniä. Sen välilehdeltä Your Story löytyy esimerkki, jossa yleisradioyhtiö ja yleinen kirjasto ovat tukeneet toisiaan ja lukuharrastusta. BBC:n lu-

kutaitoa edistävän Raw- kampanjan yhteydessä 2006 perustettiin nykyään Watfordin kirjastossa toimiva lukupiiri. Yhteistyökumppaneita olivat myös paikalliset radioasemat, yleinen kirjasto ja paikallinen opintopiiri. Kampanjoinnilla haluttiin edistää ja syventää peruslukutaidon omaavien aikuisten lukemisharrastusta. Lukupiirin toimintaa elävöitetään esimerkiksi kytkemällä paikallisten urheilu- ja muiden järjestöjen henkilöitä mukaan kutsumalla heitä puhujiksi kokoontumisiin. (Readingroups Org:n www-sivut 2015.) Watfodin lukupiirin perustaminen ja kehittyvä toiminta on esimerkki kansalaisaktiivisuudesta, jota yleisradioyhtiö ja kirjasto ovat olleet edistämässä.

2008 julkaistussa artikkelissa American Library Assocationin (ALA) kampanjamanageri Megan Humphrey kertoo, että latinoväestö on vähemmistönä Yhdysvaltain yleisten kirjastojen käyttäjänä. ALA ja Univision Radio on tehnyt radio-kampanjaa latinoväestön keskuudessa kirjaston aineistopromootiota tehostaakseen. On haluttu tiedottaa mahdollisuudesta päästä vapaasti saataviin aineistoihin ja lähteisiin, joita latinot käyttävät valkoista väestöä vähemmän. Kampanjassa on myös pyritty kuroma umpeen niin sanottua mahdollisuuskulua kirjaston käyttäjien keskuudessa. Tarkoituksena on ollut valottaa kaikenikäisille latinoille, että lähikirjastosta voi saada tietoa terveydestä, yrittäjyydestä ja muistakin kansalaista koskettavasta aiheista. (Humphrey, 2008.) Kampanjan pohjalta on luotu myös espanjankieliset www-sivut En tu biblioteca. Univision Radio on latinokuulijoihin erikoistunut kaupallinen radio Yhdysvalloissa. Tämä kampanja on hyvä esimerkki radion ja kirjaston suunnitelmallisesta yhteistyöstä. Vaikka Univision Radio ei ole yleisradioyhtiö, on se toiminnallaan pyrkinyt kansalaisia tasa-arvoistavaan tulokseen.

Ruotsissa Göteborgin kaupunginkirjasto on tehnyt yhteistyötä P4-radioaseman kanssa. P4 on Ruotsin yleisradioyhtiön paikallisohjelmistoa lähettävä radiokanava. Radioasemalla on esitetty sekä suorana että myöhemmin ladattavana tiedostona kirjaston keräämiä kirjavinkkejä. (Göteborgin kirjaston www-sivut 2015.) Kirjasto tuo ohjelmissa esille omaa aineistoaan, mutta erityistä lukupiiriä ei radio tässä tapauksessa ole pitänyt. Göteborgin kaupunginkirjasto on varsin

aktiivinen sosiaalisessa mediassa esimerkiksi kirjablogeineen. Sveriges Radio tarjoaa kuuntelijoilleen myös lukupiiriohjelman nimeltään Bokcirkeln, jossa studiovieraat lukevat ja keskustelevat kirjoista. (Sveriges Radion www-sivut 2015.)

Ruotsalainen Växjön kirjasto antaa Tips-portaalissaan (Tips från radio och tv) vinkkejä Ruotsin television kirjallisuusohjelmista radiossa ja tv:ssä kirjaston linkittämänä. Svenska television on Ruotsin yleisradion televisioyhtiö. Television juonnettuun kirjallisuusohjelmaan pääsee linkistä Babel Växjön kirjaston sivulla.

Sveriges Utbildningsradio tarjoaa verkkosivuillaan kirjavinkkejä ainakin lapsille ääneen luettuna. Marraskuussa 2015 kanavalla luettiin ruotsin kielellä muun muassa Sinikka ja Tiina Nopolan Risto Räppääjä -kirjaa. UR:n nettisivulta voi ladata osia ääneen luetuista kirjoista. Utbildningsradio on osa ruotsalaista yleisradioyhtiötä. Se on erikoistunut kasvatus- ja sivistysohjelmiin. (Sveriges Utbildningsradion www-sivut 2015.)

5 YLEISET-PROJEKTIN KUVAUS

Yleiset-projektiin on osallistunut varsinaissuomalaisia kirjastoja ja turkulaisia Yleisradion ammattilaisia. Vaikuttajina ja ohjausryhmässä on toiminut kirjastoalan sekä median edustajia myös pääkaupunkiseudulta. Yleiset -projektiryhmän tekemä kuvaus ja projektisuunnitelma löytyy Kirjastot.fi -verkkopalvelusivulta. Hanke saatiin alkuun syksyllä 2013. (Kirjastot.fi 2015.) Projektin kantavana teemana ja taustana on kahden julkisin varoin tuotetun palveluorganisaation vertailu, lähentyminen ja molemminpuolisen hyötysuhteen lisääminen. Tavoitteena on synergiaetujen saavuttaminen sekä vakiintuneen yhteistyömallin kehittäminen soveltuvalla rajapinnalla. Lopullisena hyötyjänä on kummankin palvelun käyttäjä eli yksittäinen kansalainen.

Yleiset -projektisuunnitelmassa todetaan, että Suomessa on kaksi julkisin varoin tuotettua ja ylläpidettyä palvelua: Yleisradio ja yleiset kirjastot. Yleisten kirjastojen toimintaa on useiden viime vuosien ajan enenevästi ohjannut periaate kansalaisten yhteisenä olohuoneena toimimisesta. Kirjastoissa halutaan tuottaa kaikille kansalaisille tasavertaisesti mahdollisuus sivistykselliseen toimintaan sekä vapaa-ajan viettoon. Projektisuunnitelmasta selviää myös, että Yleisradion velvollisuus on tuottaa ja välittää sivistyksellistä sisältöä. Yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan kansalaisilla tulee olla pääsy sivistyksellisiin sisältöihin niin Ylen tuotantoa seuraamalla kuin yleisten kirjastojen käyttäjinäkin kaikkialla Suomessa. Pääsymahdollisuuden tulee olla yhtäläinen varallisuudesta ja asuinpaikasta riippumatta, toteaa Yleisradio omissa arvoissaan. Edelleen julkisen palvelun tavoitteena on olla kaupallisesti riippumaton Yleisradion omien periaatteiden mukaisesti viitaten mainonnan kieltoon. (Laki Yleisradio Oy:stä 22.12.1993/1380,12. § .)

Kirjastot.fi on kaikille avoin kirjastopalveluiden kokonaisuus. Se julkaisee erityisesti kirjastojen verkkopalveluihin sekä kirjastoalan ammattiasioihin liittyviä uutisia ja tiedotteita. Kirjastot.fi -sivustolla on mahdollista tutustua Yleiset - projektin kuvaukseen portaalissa Hankkeet. Yle Turku on Yleisradion aluetoimitus. Ylei-

set-projektiin Turun radio on osallistunut erityisesti ohjelmillaan Kysy kirjastonhoitajalta ja Radio lukee kirjan.

5.1 Case: Kirjasampo

Hyvä esimerkki Kirjastot.fi:n ja yleisten kirjastojen yhteisestä ja nykyaikaisesta palvelukonseptista on Kirjasampo. Se on Turun kaupunginkirjaston aloitteesta Kirjastot.fi -palvelun kanssa yhteistyönä syntynyt kaunokirjallisuuden verkkosivusto, jonka rooli kirjaston ja Yleisradion yhteistyössä on merkittävä. Kirjasammon kehittäjä on Turun kaupunginkirjastossa palvelupäällikkönä toimiva Kaisa Hypén.

Kirjastot.fi rakentuu vuorovaikutteisuuden ja keskustelun periaatteelle hyödyntäen semanttisen verkon teknologiaa. Interaktiivisuus tarkoittaa vuoropuhelua niin kirjastojen, kirjastojen käyttäjien ja Kirjastot.fi:n kanssa. Kirjasampo julkaisee viikoittaista ja kuukausittaista Kirjakalenteria, josta voi seurata Yleisradion kirjallisuusohjelmatarjontaa niin TV:n kuin radionkin puolella. Joulukuussa 2014 Kirjakalenteri tarkentui esittelemään myös päivänäkymittäin kirjallisuusohjelmatarjontaa. Ylen Areenasta on mahdollista haullla ”Kirjasampo” löytää linkki ohjelmiin. Uudet teostiedot tulevat Kirjasampoon BTJ:n kautta. (Kirjastot.fi 2014.) Kirjasammon etusivulla on muun muassa mahdollisuus etsiä romaanikirjallisuutta genreittäin sekä päästä Ylen Elävän arkiston kirjallisuusvideoihin

Kirjastot.fi:n viestinnän suunnittelija Päivi Litmanen-Peitsala kertoo, että Kirjasammon tuloksia optimoidaan aktiivisesti ammattilaisvoimin verkon hakurobotteihin siten, että Kirjasammon aineisto nousisi hakutuloksien kärkeen. Samalla Litmanen-Peitsala mainitsee, että yksittäisen kirjaston verkkosivusto ei saavuta samanlaista kärkisijaa. Kirjasammon Kirjallisuuskalenteri on pysyvä rajapinta myös Ylen ja yleisten kirjastojen välillä.

5.2 Case: Kirjastokaista

Kirjastokaistalla Kirjastot.fi julkaisee kirjastoihin ja kirjallisuuteen keskittyneitä kuva- ja ääntallenteita. Kirjastokaistaa esitellään casena tässä opinnäytetyössä sen vuoksi, että palvelussa on nähtävillä kirjastoammattilaisten tuottamaa mediasisältöä. Aineistoja tarjotaan sekä lapsille että aikuisille. Kirjastokaistalle voi navigoida Kirjastot.fi -verkkopalvelun yläpalkista kirjallisuus-linkistä. Kirjastokaistalla voi muun muassa kuunnella kirjastoradiota tai seurata koulutuskanavan ohjelmia. Kirjastokaistalla voi kuunnella erityisesti kaunokirjallisten teosten kirjoittajien haastatteluja. Kirjastokaistalta on kuunneltavissa myös Yleisradio yhden kirjakerhon ohjelmia.

5.3 Yleiset-projektin tutkimisen alustaminen

Heti tutkimuksen alkuvaiheessa kuultiin Kirjastot.fi:n verkkotoimittajaa Päivi Litmanen-Peitsalaa. Tämä keskustelu oli ohjeellinen, auttoi opinnäytteen tekijää alkuun eikä sitä nauhoitettu. Tapaaminen järjestettiin Pasilan kirjastossa Helsingissä, jossa Kirjastot.fi:n toimitus sijaitsee. Litmanen-Peitsala kuvasi, mitä yleisten kirjastojen ja Ylen yhteistyö pitää sisällään. Hän kertoi muun muassa visiostaan, jossa television urheilulähetyksiä voisi seurata kirjastossa hieman samaan tyyliin kuin pubeissa. Litmanen-Peitsala suosittelee kaikille kirjastoammattilaisille medialukutaitoon perehtymistä. Hän myös antoi tutkimusta varten runsaasti yhteystietoja sekä vinkkejä siitä, ketkä olisivat sopivia haastateltavia tutkimusaineistoa kerätessä.

Yleiset-projektin ohjausryhmässä toimivat maaliskuussa 2014 muun muassa Turun kaupunginkirjaston palvelujohtaja Ulla-Maija Maunu sekä projektikoordinaattori Nina Koskivaara. Opinnäytetyöhön heitä haastateltiin parihaastatteluna 10.3.2014. Haastattelu nauhoitettiin. Haastattelutilanne ja sen ilmapiiri näyttäytyi opinnäytteen tekijälle positiivisena ja antoisana. Tilanne muistutti eniten leppoisaa arkista jutustelua. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 29.) Kuitenkin sitä voi sanoa myös asiantuntijahaastatteluksi, sillä molemmat projektista vastaavat

henkilöt tunsivat aiheensa ja esittelivät sitä seikkaperäisesti. Kumpikin asiantuntija puhui paljon, ja opinnäytteen tekijä sai projektista sekä perustietoa että yksityiskohtaista informaatiota runsaasti.

Opinnäytetyön tiedonhankintasuunnitelmaan kuului projektin ohjausryhmän turkulaisten edustajien kuuleminen. Heidän pyynnöstään tehtiin Webropol-kysely, jossa kartoitettiin Yleiset-projektin näkyvyyttä ja tunnettuutta lounais-suomalaisissa kirjastoissa. Kysely suunnattiin yhdeksälle kirjaston johtoasemassa olevalle kirjastoammattilaiselle Lounais-Suomessa. Kirjastoammattilaisten yhteystiedot opinnäytteen tekijä sai Ulla-Maija Maunulta. Ulla-Maija Maunu ja Nina Koskivaara myös pyysivät tutkielman tekijää vierailemaan Yleiset-projektiin liittyvissä Turun kaupunginkirjaston tilaisuuksissa sekä projektin ohjausryhmän kokouksissa.

Asiantuntijahaastattelussa kävi ilmi, että Maunu ja Koskivaara odottavat Yleiset-projektilta molempien osapuolien – Ylen ja yleisten kirjastojen – synergiaetuja. Päämääränä on täydentää ja vahvistaa toinen toistensa osaamista. Tavoitteena on jonkinasteinen yhteensulautuminen esimerkiksi niin, että Turun pääkirjaston uutistorilla voi selata lehtiä sekä kuunnella Ylen uutistarjontaa audiokustomoidun Yle-tuolin välityksellä. Yleiset-projektin tavoitteena on luoda kaksi julkisen palvelun toiminta mahdollisimman vuorovaikutteiseksi sekä rajat hämärtäväksi, kertoi Ulla-Maija Maunu.

Maunu mainitsi myös, että projektiyhteistyön aikana on tullut esille Ylen ja kirjastojen erityyppinen osaaminen tapahtumien järjestämisessä. Siinä missä radio-ohjelmien toimittajat ovat tottuneet studio-ohjelmien tuottamiseen, on kirjastoammattilaisten osaaminen yleisölle avoimien tapahtumien tuotannossa harjaantuneempaa. Maunun mukaan projektiyhteistyössä on aina huomioitava myös osapuolten taloudelliset faktat ja resurssit.

Yleisten kirjastojen ja Yleisradion toimitusten työkuultuurit ovat täysin erilaiset. Tähän tosiasiaan ohjausryhmä törmäsi projektin kuluessa moneen otteeseen. Radion toimitus kokoontuu joka aamu nopeasti selvittämään päivän tilanteen,

kun taas kirjastoissa projektia suunnitellaan, valmistellaan ja ylläpidetään säännöllisissä, pitkissäkin kokouksissa.

Yleiset-projektin puitteissa Turun kaupunginkirjaston uutistorille tavoiteltiin uudenlaista rajapintaa tekstimuotoisten uutisten eli lehtiartikkeleiden ja verkossa luettavien uutisten välille. Tavoitteena oli sijoittaa uutistorille audiokustomoitu Silence-tuoli. Tuolissa olisi voinut rauhassa syventyä Ylen verkkotarjontaan häiritsemättä kirjaston lehtilukusalin hiljaista tilaa. Kirjaston asiakkaille tuoli olisi tarjonnut kontaktirajapinnan sekä mahdollisuuden syventää multimodaalista lukutaitoa. Yleisradio tarjosi tuolin rahoituksen.

5.4 Tutkimuskysymyksen määrittely

Haastattelussa Ulla-Maija Maunu nosti esille Yleiset-projektin dilemman, joka on hänen mielestään projektin Turku-keskeisyys. Vaski-kirjastojen osalta tavoite on erityisesti madaltaa kynnystä kirjastojen omiin yhteydenottoihin Yleen päin, kertoi Maunu. Tutkimus päätettiin aloittaa opinnäytteen tekijän laatimalla Webropol-kyselyllä. Ensimmäiseksi tutkimuskysymykseksi määriteltiin tällöin Yleiset-projektin näkyvyys varsinaissuomalaisissa kirjastoissa.

Muita syventäviä aiheita ovat olleet, miten Yle voisi laajentua kirjaston fyysiseen tilaan (Litmanen-Peitsala) tai kuinka laajalti yleisö on ottanut vastaan Ylen ohjelman Radio lukee kirjan. Turun pääkirjastossa radion ammattilaiset nauhoittivat kyseistä ohjelmaa. Kirjaston ja median yhteistyössä kohdataan se tosiasia, että kirjastoa välittävänä, fyysisenä tilana ei tarvita. Tutkimuksen aikana heräsi myös kysymys, onko kirjasto medioitumassa ja lähenevätkö kirjasto ja media koko ajan toisiaan sulautuakseen uudeksi, ubiikiksi toimijaksi.

Pohdintaa herätti myös toive, että kirjastojen ja Yleisradion välillä tapahtuisi lisää arvoa tuottavaa lähentymistä. Eeva Mäntymäen mukaan Yle mielletään Suomessa vahvasti valtiolliseksi instituutioksi (Mäntymäki 2010, 71). Ylen ja kansalaisten kontakti on etäisempää kuin kansalaisen asiointi kirjastossa. Yleiset kirjastot saavat usein kiittävää asiakaspalautetta ja ovat viime vuosina korostaneet asiakaslähtöisyyttä ja kirjastolaitoksen tasa-arvoistavaa vaikutusta

myös nykysuomalaisessa yhteiskunnassa. Olisiko Yleisradion ja yleisten kirjastojen välillä rakennettavissa henkistä, digitaalista ja materiaalista rajapintaa? Yksittäisen kansalaisen palvelu on kummankin julkisen toimijan päämäärä.

5.5 Tutkimusmenetelmät

Tutkimus aloitettiin laatimalla Webropol-kysely, joka lähetettiin yhdeksälle lounaissuomalaiselle kirjastonjohtajalle keväällä 2014. Webropol-kyselyä syvennettiin kolmelle kirjastonjohtajalle sekä yhdelle kirjastovirkailijalle tehdyllä syventävällä teemahaastattelulla. Muut asiantuntijahaastattelut tehtiin Kirjastot.fi:n edustajalle ja Turun radion uutispäällikölle. Edellä mainitut haastattelut toteutettiin kesällä 2014. Syksyllä opinnäytteen tekijä haastatteli vielä kahta nuorten parissa toimivaa kirjastoammattilaista. Heille esitettiin omat kysymykset, jotka oli muotoiltu soveltaen Webropol-kyselyn teemoja. He eivät turkulaisina kirjastoammattilaisina olleet osallistuneet tähän opinnäytetyöhön suunniteltuun Webropol-kyselyyn, eikä Webropol-kyselyä ollut heille keväällä lähetetty. Keväällä keskityttiin kartoittamaan varsinaissuomalaisten kirjastojen tilannetta muualla maakunnassa.

Havainnointia käytettiin tutkimusmenetelmänä kolme kertaa: kahdessa Yleiset-projektin ohjausryhmän kokouksessa sekä Radio lukee kirjan -ohjelman nauhoitustilaisuudessa. Kokoukset pidettiin 13.6.2014 ja 17.10.2014. Tutkielman tekijä oli läsnä ohjelmanahoituksessa, jossa Turun radion uutispäällikkö haastatteli kirjailija Marissa Mehriä sekä Turun kaupunginkirjaston edustajia. Tätä Radio lukee kirjan -ohjelman nauhoitusta tekijä havainnoi huhtikuussa 2014.

Tämän tutkimuksen laatu on kvalitatiivinen, ja siinä on suosittu laadullisten menetelmien käyttöä. Tutkielman tekijä on kuunnellut tutkittavien ääntä ja heidän näkökulmiaan. (Hirsjärvi ym. 2007, 160.) Kvalitatiivinen tutkimus pyrkii ymmärtämään tiettyä ilmiötä (Kananen 2012, 184). Tutkimus keskittyy Yleiset-projektiin. Projekti voidaan nähdä tapauksena. Yleiset-projekti on tämän tutkimuksen case. (Kananen 2012, 35.) Johtajatuksena on ollut Yleiset-projektin vaikuttavuuden ja lopputulosten tutkiminen.

6 SOSIAALISEN MEDIAN HYÖDYNTÄMINEN YLEISTEN YHTEISTYÖSSÄ

Ari Haasio on tutkinut kirjastojen mahdollisuutta hyödyntää sosiaalista mediaa. Haasion mukaan kirjastojen tulisi lisätä kirjastojenvälistä vuorovaikutusta Facebookissa. (Haasio 2014, 38.) Yleiset kirjastot voivat tarjota asiakkailleen linkkejä vaikkapa Finnan tai tieteellisten kirjastojen julkiseen aineistoon. Kirjastojen tulisi kehittää reaktionopeuttaan uutisiin ja muihin ajankohtaisiin asioihin. Yleinen kirjastolaitos voisi jopa linkittää itsensä osaksi modernia mediaa ja jatkuvaa informaatiotulvaa ja käyttää tässä lähdekriittisiä taitojaan hyödyllisesti. Yleisen kirjaston ammattitaitoinen henkilökunta edesauttaisi kuntalaisten sivistyksellisiä pyrkimyksiä. Päivi Litmanen-Peitsalan mielestä kirjastohenkilökunnan tulisi seurata aktiivisesti mediaa sekä sosiaalista mediaa eikä pitäytyä vain kunnan omilla sivuilla tai verkkokirjaston tarjoamassa metatiedossa.

Tämän hetken yhteiskunnassa vaaditaan kirjastoammattilaisilta kykyä seurata median ja kirjastomaailman jatkuvaa muutosta ja kehittymistä. Kirjastojen tulee suunnitella päivityksensä ihmiseltä ihmiselle suunnattuna persoonallisena materiaalina. Facebook on osa nykyaikaista viestintää, jonka suunnittelussa tulisi ottaa huomioon puoleensavetävyys ja kilpailukyky. Ari Haasio suosittelee kehittämään yksilöllisiä sisältöjä, jakamaan mielenkiintoisia linkkejä sekä yleisesti lisäämään sivujen vuorovaikutteisuutta (Haasio 2014, 18). Yleisten kirjastojen arjessa Facebookin käyttö saattaa aiheuttaa kitkaa. Kunnallinen organisaatio hakee mahdollisimman kattavaa tietoturvaa, ja Facebookin käyttöä saatetaan rajoittaa myös kunnallisen työnantajan taholta yleisissä kirjastoissa

Yleiset-projektia suunniteltiin markkinoitavaksi aktiivisesti sosiaalisen median välityksellä. Turun kaupunginkirjaston yhteyshenkilöt Koskivaara ja Maunu mainitsivat, että projektissa ei haluta lähteä siitä, että radio-ohjelmaa kuunteleva yleisö soittaisi suoraan lähetykseen. Vuorovaikutuksellisuutta haettiin sosiaalisen median välityksellä.

Yle Turun radio ei markkinoinut Yleiset projektia suoraan yleisölle sosiaalisessa mediassa kuten Facebookissa. Kirjoja, kirjallisuutta tai Turun kaupunginkirjastoa

käsitlevää uutisvirtaa Turun radion FB -sivuilla näkyi satunnaisesti. Järjestelmällistä markkinointia ohjelmalle Radio lukee kirjan ei Turun Radio ollut kehittänyt.

Yleiset -yhteistyöprojektissa etsittiin yhteistyökeinoja ja synergiaetuja yleisten kirjastojen ja Yleisradion kesken. Molempien projektiosapuolten hyötyjiksi haluttiin yksittäiset kirjaston käyttäjät ja radion kuuntelijat, jotka saisivat poimittua kirjastojen ja radion yhteisestä elämymassasta itselleen sopivia kokonaisuuksia. Sosiaalisen median aktiivinen ja monipuolinen käyttö projektin markkinoinnissa sen aikana ja tapahtumahetkillä kannattaa huomioida tulevia yhteistyöprojekteja suunniteltaessa. Sosiaalisen median käyttö on edullista ja tavoittaa nopeasti asiakkaita ja yhteistyökumppaneita. Sosiaalisessa mediassa toteutuu myös projektissa kaivattuja yhteensulautumisen elementtejä teknisen konvergenssin avulla.

7 HAASTATTELUT JA HAVAINNOINTI

Opinnäytteessä on käytetty tutkimusmenetelminä haastattelua ja osallistumaton havainnointia. Muodoltaan haastattelut ovat olleet strukturoituja sekä puolistrukturoituja. Haastattelujen pohjana on ollut lomakekysely, jota on syvennetty henkilökohtaisella haastattelulla. Osa tiedoista on kerätty vapaassa keskustelussa asiantuntijoiden kanssa. Informanttien ja tämän opinnäytteen kirjoittajan yhteiset haastattelutapaamiset tuottivat antoisimmat tulokset ja näkökulmat. Sekä kirjastoammattilaisten että projektin ohjausryhmän asiantuntijoiden haastattelut on litteroitu äänitallenteista. Seuraavassa esitellään haastattelujen ja havainnoinnin vaiheita.

A: Webropol-kysely lounaissuomalaisille kirjastonjohtajille

Opinnäytteen tekijä laati ensi töikseen strukturoidun Webropol-kyselyn yhdeksälle varsinaissuomalaiselle kirjastolle koskien Yleiset-projektin näkyvyyttä. Kysely suunnattiin kuntien kirjastotoimesta vastaaville. Liitteenä on avoimena kyselyynä lähetetyn kyselylomakkeen kysymyslista (Liite 1).

Kyselyyn tuli lopultakin vain kolme vastausta. Ensimmäinen hypoteesi – että lounaissuomalaiset kirjastot eivät tunne Yleiset-projektia Turun ulkopuolella – sai näin vahvistusta jo sähköisen kyselyn päättyessä. Webropol-kyselyyn saattoi tulla sähköpostilla kirjastonjohtajalta vastaus, että ei ole kuullutkaan projektista eikä osaa tai ehdi kyselyyn vastata. Osalta ei tullut minkäänlaista vastausta.

Tätä tutkimusta varten laaditun Webropol-kyselyn vähäinen suosio herätti kysymään, ovatko kysymykset olleet väärin asetettuja, vai eikö aihe vain ole varsinaissuomalaisten kirjastonjohtajien kannalta relevantti ja kiinnostava. Keväällä 2014 Turun kirjastopalvelujohtaja Ulla-Maija Maunu lupasi vielä houkutella kirjastoja vastaamaan. Jatkuva vastaamiseen maanittelu oli turhauttavaa. Luotamusta olisi pitänyt kyetä herättämään paremmin, eikä se ole helppoa silloin, kun kysely saapuu sähköpostin välityksellä tuntemattomalta henkilöltä: tässä tapauksessa opinnäytteen kirjoittajalta. Tutkielman tekijän ihmissuhdetaidot ja

empaattisuus näyttelevät tärkeää roolia, ja kasvottoman, netissä tapahtuvan kyselyn puitteissa eivät tutkijan sosiaaliset vuorovaikutustaidot tule ilmi (Eskola & Suoranta 2000, 93).

B: syventävä haastattelu kolmelle Webropol-kyselyyn vastanneelle kirjastonjohtajalle

Opinnäytetyön tekijä otti yhteyttä kolmeen Webropol-kyselyyn vastanneeseen kirjastonjohtajaan ja pyysi heiltä lupaa saada tehdä heille syventävä haastattelu perehtyen Webropol -kyselylomakkeen kautta saatuihin vastauksiin ja teemoihin. Kaikilta kolmelta lupa saatiinkin, ja tutkielman tekijä haastatteli kahta kirjastonjohtajaa heidän työpaikoillaan alkukesällä 2014. Kolmatta kirjastonjohtajaa opinnäytteen tekijä haastatteli Skypen välityksellä kesällä 2014. Samassa Skype-kontaktissa kirjaston johtaja suositteli, että haastatteluun pääsisi erikseen myös hänen alaisensa, lukupiiritoimintaan erikoistunut kirjastovirkailija. Suosituksesta opiskelija haastatteli virkailijaa samassa kontaktissa edellisen haastattelun perään. Kaikissa tämän vaiheen haastatteluissa käytiin läpi ja tarkennettiin lomakkeen Webropol-kysymyksiä.

C: Kirjastot.fi -verkkopalvelun ja Turun radion edustajan asiantuntijahaastattelut

Syventävät haastattelut on tehty myös Päivi Litmanen-Peitsalan ja Ylen Turun radion uutispäällikön Antti Korhosen kanssa, sillä he kaksi olivat Yleiset-projektin ohjausryhmän jäseniä. Litmanen-Peitsala toimi sekä Kirjastot.fi:n edustajana että vapaana mielipiteensä esittäjänä. Hän esitteli Kirjastot.fi-verkkopalvelun toimintaa kirjastojen aineistopromootion ja metatiedon keskuksena. Antti Korhonen esiintyi haastattelussa Yleisradion edustajana sekä Radio lukee kirjan -ohjelman ideoijana. Heille ei opiskelija laatinut tarkkaan rakennettuja kysymyslistoja. Teemat haastatteluissa olivat yhteneväiset Webropol-kyselyn kanssa.

D: havainnointi radio-ohjelman nauhoituspäivänä

Opiskelija vieraili kirjailija Marissa Mehrin haastattelussa, jota veti Turun radion uutispäällikkö Antti Korhonen. Ohjelman nauhoitushetkellä keväällä 2014 oli

meneillään kirjailija Anna Ahmatovaa käsittelevä näyttely ja seminaari Turun kaupunginkirjastossa. Marissa Mehr liittyi tapahtumaan venäläisyyttä tutkivana ja siitä romaanin julkaisseena kirjailijana. Venäjä-teemalle kirjasto halusi näkyvyyttä viemällä sitä myös radio-ohjelman lukupiirin kuunneltavaksi.

E: havainnointi projektin ohjausryhmän kokouksissa

Projektin ohjausryhmän kokouksissa tutkielman tekijä ei toiminut osallistuvana havainnoijana (Hirsjärvi ym. 2007, 208.) Opiskelija havainnoi ryhmän jäsenten kommunikointia sekä heidän keskinäisiä vuorovaikutussuhteitaan. Kesäkuun 13. päivänä pidetyssä kokouksessa opiskelija tutustui ohjausryhmään sekä hänet esiteltiin opinnäytteen kirjoittajana. Lokakuinen kokous puolestaan oli ohjausryhmän loppukokous, jossa opiskelija sai kuulla ryhmän mielipiteitä ja faktoja projektin kulusta.

F: kaksi mediakasvatuksen kirjastoammattilaista haastatellaan tutkimuksen näkökulman avartamiseksi

Kun tutkittavana oli nimenomaan Turun radion projektiyhteistyö Vaskikirjastojen kanssa, heräsi kysymys siitä minkä ikäluokan kuuntelijoita radio yleensä tavoittaa. Tutkimukseen haastatellut kirjastonjohtajat olivat lähinnä keski-ikäisiä samoin kuin radiolukupiirin kohdeyleisö, joten näkökulma uhkasi jäädä yksipuoliseksi. Tulokset kannustivat tutkielman tekijää päätökseen haastatella vielä kahta kirjastoammattilaista, jotka ovat tekemisissä lasten, nuorten ja mediakasvatuksen kanssa. Nämä kaksi haastateltua henkilöä eivät saaneet Webropol-kyselyä eivätkä vastannet sen kysymyksiin. Heidän haastattelunsa toteutettiin lokakuussa 2014 opiskelijan laatimilla kohdennetuilla kysymyksillä, joista liite. (Liite 2). Tutkielman tekijän toive on kartoittaa käytännöllisiä keinoja digitaalisen kuilun umpeen kuromiseksi toisaalta kirjaston ja median, toisaalta eri sukupolvien välillä.

7.1 Kirjastoammattilaisten Webropol-kyselyyn pohjautuvan teemahaastattelun tulokset

Opinnäytteen kantavia tutkimusteemoja ovat olleet Yleiset-projektin tunnettuus ja levinneisyys, radiolukupiirin tuttuus sekä kansalaisten osallistamismahdollisuudet Yleiset-projektin kaltaisen toiminnan keinoin. Seuraavassa käsitellään pääteemojen haastattelutuloksia.

7.1.1 Yleiset-projektin tuttuus haastateltaville kirjastotoimenjohtajille

Opinnäytteeseen haastateltiin kolmea lounaissuomalaista kirjastonjohtajaa henkilökohtaisesti. Haastattelujen alkupuolella etsittiin tuntumaa siihen, miten Yleiset-projektin kaksi osapuolta ovat markkinoineet ja tiedottaneet projektista maakuntansa kirjastoihin. Haastattelujen perusteella syntyi vaikutelma, että kirjastojen johtajat kokivat maakuntakirjaston taholta tulleen tiedotuksen uppoavan yleiseen sähköposti- tai muuhun tiedotusvirtaan. Projektin markkinointi on koettu persoonattomaksi ja massasta erottumattomaksi. Myönnettiin, että projektin tiedotus oli jäänyt alueen kirjastoille kaukaiseksi, eikä sitä koettu kovin attraktiivisena. Verratessa projektiin osallistumisen hyötysuhdetta vaivaan nähden projektia ei koettu vetäväksi. Yksi haastatelluista kirjastonjohtajista toivoi projektiin ideointityöpajaa, johon hän olisi lähettänyt kirjastoammattilaisen. Hän korosti sitä seikkaa, että maakuntakirjaston olisi kannattanut houkutella enemmän Turun ulkopuolisia kirjastoja osallistumistaan.

Webropol-kyselyn ensimmäinen kysymys käsitteli Yleiset-projektin seuraamista aktiivisesti jo sen alusta. Toisessa kysymyksessä haluttiin selvittää projektin osapuolten, Yleisradion ja yleisten kirjastojen, markkinoinnin tehokkuutta. Yksi kirjastotoimenjohtajista kertoi tiedotuksen olleen riittävää, mutta oman aktiivisuuden keskittyneen muihin, tärkeämpiin asioihin. Toinen kertoi olleensa mukana alustavassa suunnittelukokouksessa mutta henkilökohtaisen kiinnostuksen-

sa jääneen siihen. Kolmas oli seurannut aktiivisesti aluksi, mutta kertoi pettynensä markkinointiin ja tiedotukseen kummankin projektin osapuolen taholta. Kaikkien haastateltujen vastauksista tuli esille kirjaston johtamisen suuri työ määrä ja vähäinen aika osallistua erilaisiin projekteihin tai delegoida projektiin liittyviä tehtäviä muulle kirjaston henkilökunnalle. Yksi kirjastotoimenjohtaja koki maakuntakirjaston sekä Turun radion liian keskittyneeksi turkulaisten ammattilaisten käyttöön, eli myös tahtoa puuttui hänen mukaansa osallistaa maakunnan muita kirjastoja Yleiset-projektiin.

Turun maakuntakirjaston toive, että kirjastotoimenjohtajat seuraisivat aktiivisesti maakuntakirjaston tiedotteita ja tiedottaisivat toiminnasta myös Yleisradioon päin, ei toteutunut Yleiset-projektin aikana. Haastateltavien mielipiteistä kuvastuu pettymys projektin hoitoon kuten myös huoli oman kirjaston henkilöstöresursseista sekä työvoiman riittävydestä. Kirjastojen johtajat toivoivat tehokkaampaa tiedotusta esimerkiksi yksilöidyn sähköpostiviestein. Kirjastokohtaisesti yksilöityyn viestiin olisi voitu laittaa tarkka ajankohta Yleiset-lähetyksistä sekä tiedon siitä, mistä sen voi tallenteena kuunnella. Tätä olisi ollut nopeasti mahdollisuus nostaa esille omassa kirjastossa. Yksinkertaisimmillaan tämä olisi ollut vaikkapa radiolukupiirin kirjan esittely. Kirjastonjohtajat toivoivat myös mahdollisuutta osallistua konkreettisesti projektien ideointiin jo niiden alkuvaiheessa. Projektiin liittyvistä Facebook-sivuista olisi toivottu ohjeistamista maakuntakirjaston taholta. Tällöin alueen kirjastot olisivat voineet reaaliajassa jakaa Turun kaupunginkirjaston Facebook-sivuilta materiaalia projektin, radio-ohjelmien ja kirjastoaineiston promootiota varten.

7.1.2 Turun radion osuus yhteistyössä

Webropol-kysymykset 3 – 5 keskittyivät erityisesti Ylen osuuteen ja kirjastotoimenjohtajien kokemukseen siitä.

Kolmanteen kysymykseen Yleisradion jalkautumisesta mainitsi yksi kirjastotoimenjohtaja, että ”joku Ylen paikallisradion ääni” olisi mukava lisä syrjäisemmän maakuntakirjaston tapahtuman esittelijänä tai juontajana. Esimerkiksi radioluku-

piirin järjestämisen omassa kirjastossaan hän olisi suonut mielellään. Sama johtaja olisi myös sijoittanut Ylen Silence-tuolin omaan kirjastoonsa, jos hänelle sitä olisi tarjottu. Yksinkertaisimmillaan toivottiin Yleisradion puolelta vaikkapa sähköpostiaineistona jokaiselle maakunnan kirjastolle lähetettyä tulostettavaa julistetta tapahtumista. Kirjasto voisi näin levittää tietoa Yleiset-projektin mahdollisuuksista omassa fyysisessä tilassaan.

Toisella kirjastotoimenjohtajalla oli median työntekijöistä kokemus, että heitä ei kiinnosta maakunnan syrjäisempien kirjastojen asiat eikä toimittajia ole helppo houkutella pienen paikkakunnan kirjaston tapahtumiin. Innokkaampana yhteistyökumppanina hän mainitsi paikallislehden sekä lukiolaisten pyörittämän paikkakunnan oman radion. Sama kirjastonjohtaja piti pelkkää kannettavaa tietokoneetta Yle-pisteeltä radion kuunteluun varsin turhana, koska ihmisillä on kotona mukavammat olot radion kuunteluun. Sen sijaan Silence-tuolia hänkin olisi pitänyt houkuttelevana. Kolmas vastaajista toivoi Ylen näkyvyyttä erityisesti vaaleissa myös omassa kirjastossaan. Hän perusteli vastaustaan sillä, että kirjasto on viimeisiä paikkoja nyky-yhteiskunnassa, jossa kansalainen voi vapaasti vierailla taustastaan ja tuloistaan riippumatta. Siten heidän kirjastonsa voisi olla myös oiva Ylen vaalipaneelin paikkana.

Tutkimukseen haastatelluista kirjastonjohtajista yksi oli toivonut, että saisi heille Silence-tuolin. Projektin kuluessa sitä harkittiin sijoitettavaksi johonkin maakunnan kirjastoon, kun Turun kaupunginkirjaston osalta hanke kariutui. Silloinkin, kun Silence-tuolista kerrottiin projektiin vähemmän perehtyneelle kirjastonjohtajalle, sai opiskelijan tuolista kertoma informaatio hänet lopulta innostumaan ehkä epäluuloisemman alkutunnustelun jälkeen. Tutkielman tekijä kertoi, että hän toivoo saavansa mielipiteitä siitä, voiko Yleiset-projekti tuottaa molempia osapuolia palvelevia tuloksia esimerkiksi juuri Silence-tuolilla. Vastausta havainnollistetaan seuraavassa:

”Nyt mä innostun justiinsa et jos meil on joku rentoutumistuoli ja siihen voi yhdistää tämän Yle-pisteen, ni nyt niinku sä näet, että kun ruvetaan keskustelemaan. Meil tämmönen tuolin laittaminen on ihan ok. Se olisi jopa toiminut.” (Kirjastonjohtaja A.)

Silence-tuoli houkuttelisi kirjaston asiakasta rentoutuneesti keskittymään vaikkapa Radio lukee kirjan-ohjelmaan sekä muihin kirjaston sisältöihin tai Yleisradion uutisisältöihin. Kaikki Ylen sisällöt avautuvat samasta liittymästä. Muut asiakkaat eivät häiriintyisi eikä kirjaston hiljainen alue kärsisi.

Kaikkien kirjastojen johtajien vastauksissa mainittiin, että kirjasto on viimeisiä yleisiä paikkoja, johon kuka tahansa kuntalainen voi maksutta tulla ja viihtyä omien toiveittensa mukaisesti. Yleinen kirjasto miellettiin jo olemassa olevana kansalaisille tasa-arvoisena, osallistumisen mahdollistavana tilana.

Vastaajista yhdellä ei olisi ollut mahdollista tarjota oman kaupunkinsa kirjaston tiloja Ylen käyttöön niiden sokkeloisuuden vuoksi. Siten vaikkapa Silence-tuoli olisi ollut heillä haastava. Kahdella vastaajista olisi kirjastossaan ollut huoneeliöitä käyttää vaikkapa Ylen lukupiiriin tai vaalikeskusteluun. Viidenteen kysymykseen Ylen ja kirjastojen ohjelmien seuraamisesta vastaajat myönsivät, ettei ole tullut seurattua. Kaikilla vastaajista oli kuitenkin alainen, esimerkiksi kirjastovirkailija, joka oli seurannut Yleiset -projektia ja sen ohjelmia sekä tuonut siitä tietoa omaan kirjastoonsa.

7.1.3 Kirjaston lukupiiriin osallistaminen

Lukupiireistä oli kokemuksia ja ajatuksia monilla haastatelluilla kirjastoammattilaisilla. Yksikään tähän tutkimukseen haastateltu kirjastonjohtaja ei itse ollut aktiivinen lukupiirin vetäjä. Jäsenenä oli yksi. Haastateltu virkailija veti kirjastossa työnsä puolesta kahta lukupiiriä. Lukupiiritoiminta oli kuitenkin haastateltujen keskuudessa arvostettua ja se nähtiin aineistopromootion edistäjänä. Lukupiirejä haastatellut luonnehtivat lähinnä senioritoiminnaksi. Haastatellut tunsivat myös paikkakunniltaan lukupiirejä, jotka kuitenkin eivät olleet kirjastoammattilaisten vetämiä.

7.1.4 Radio lukee kirjan -ohjelman tuttuus ja laajenemismahdollisuudet

Tutkimuksessa haluttiin erityisesti kartoittaa kirjastonjohtajien asennetta radiolukupiiriin. Haluttiin myös tutkia, olisiko Yleiset-projektissa kokeillulla radiolukupiirillä laajenemisen mahdollisuuksia, ja voisiko radioitavaa lukupiiriä jollakin tavalla kierrättää eri paikkakunnilla, jolloin osallisuuden mahdollisuudet kasvaisivat. Osallisuudella tarkoitetaan tässä, että sekä Yle että lounaissuomalaiset yleiset kirjastot saisivat käyttäjiä ja kuuntelijoita. Samalla eri paikkakuntien lukupiiriläiset laajentaisivat virtuaalisesti lukupiirejään ja lukukokemuksiaan.

Joissakin lounaissuomalaisissa kirjastoissa on Kirjasammon viikkokalenteria seurattu aktiivisesti Yleiset-projektin keston aikana. Ainakin yhdessä kirjastossa on ollut oma esittelypöytä viikon kirjoille. Pöydästä on lainattu opiskelijan saamien tietojen mukaan mukavasti kirjoja. Myös Yleisradion kirjallisuusohjelmia yleensä seurattiin kirjastoissa työn puolesta jonkin verran. Kirjastojen lainaustiskeillä asiakaskyselyjä aiheesta – eli kirjastoja ja Yleisradiota sivuten on saatu jonkin verran tai ei ollenkaan.

Yksi haastatelluista lounaissuomalaisista kirjastoammattilaista oli perehtynyt lukupiireihin ja tunsikin Radio lukee kirjan -ohjelman oman työnsä kautta. Hän kertoi suositelleensa kirjallisuutta käsitteleviä radio-ohjelmia kuunteleville asiakkailleen Ylen Areenaa, josta radio-ohjelmia pystyy jälkikäteen kuuntelemaan. Hän kertoi myös, että radiossa esitelty kirja lisää aina sen kysyntää kirjastosta. Opiskelijan kertoessa lisää nimenomaan Radio lukee kirjan -ohjelmasta sama kirjastoammattilainen innostui myös luomaan oman esittelypöydän ohjelmasarjan kirjoille. Lisäksi hän aikoi markkinoida kirjoja ja ohjelmia Facebookissa. Aineistopromootion välineenä radio-ohjelma Radio lukee kirjan oli lopultakin löytänyt tiensä vain harvaan lounaissuomalaiseen kirjastoon. Opiskelijan tuomat näkökohdat lisäsivät innostusta hieman.

Lukupiirejä vetävä haastateltu virkailija muisti kuulleensa ohjelmasta sekä lisäksi tunsikin hyvin muita Yleisradion kirjallisuusohjelmia. Hän seurasi Areenan kirjallisuusohjelmia, Kirjasammon viikkokalenteria sekä vinkkasi kirjaloittajiaan kirjaston käyttäjille ja lukupiiriläisille. Hän vinkkasi asiakkailleen myös mahdollisuutta

kuunnella kirjallisuusohjelmia Ylen Areenasta. Hän oli myös löytänyt lounais-suomalaisen Vaski-kirjaston sivulta tietoa Radio lukee kirjan -ohjelmasta. Haastattelussa hän totesi, että radiossa luettu kirja löytää tiensä hyvin kirjaston käyttäjien kirjalainoihin. Virkailija mainitsi niin ikään, että usein yhden mieluisan kirjan löydyttyä asiakas haluaa tutustua syvemmin kirjan aihepiiriin ja kirjailijan muihin teoksiin.

Yleiset- projektin tavoitteet toteutuivat hyvin, kun kirjastoammattilainen päivittää aktiivisesti omaa aineiston tuntemustaan, seuraa Ylen ohjelmia ja välittää tietonsa kirjaston käyttäjille. Tutkimuksen osallistamiskysymys saa vastauksen, että syventävä yhteistyö lisää yksittäisen kansalaisen osallisuutta ja tietämystä Ylen ja yleisten kirjastojen aineistoista. Lukupiirien jäsenet toimivat kirjojen Words of Mouth -markkinoijina. Haastateltu kirjastovirkailija kertoi, että moni lukupiiriläinen saa piiristä lisäpontta, jos kirjan lukeminen tuntuu yksin vaikealta ja käsillä olevaa kirjaa ei ensilukemalla ymmärrä. Kirjastovirkailija aikoo myös tästä lähin kertoa asiakkailleen Radio lukee kirjan -ohjelmasta kasvokkain. Hän on todennut elävän kontaktin tehokkaaksi markkinointikeinoksi.

Yksi haastatelluista kirjastonjohtajista totesi, että maakuntakirjaston tehtävä on markkinoida Yleiset-projektia tehokkaammin ja ennen kaikkea hyvissä ajoin. Tällä tarkoitetaan, että maakunnan kirjastoille on lähetettävä selkeä tiedote Radio lukee kirjan -ohjelmasta, sen lähetysajasta ja kulloisestakin kirjasta. Tällä haastatteluhetkellä ohjelma oli vielä aktiivinen. Yksittäisellä maakunnan kirjastolla olisi tällöin mahdollisuus selvittää kirjan olemassaolo omassa kirjastossa ja nostaa se esille aineistopromootiossaan. Kirjaston johtaja sanoi toivovansa yhtenäistä, selkeää mainosta joka lähetetään kaikkiin kirjastoihin maakuntakirjaston toimesta. Nyt tiedotus oli kyseisen kirjastonjohtajan mielestä liian hidasta ja ylimalkaista. Hän mainitsi myös kirjastonsa puutteelliset henkilöstöresurssit. Yksittäisellä kirjastoammattilaisella ei ole aikaa lähteä aktiivisesti hakemaan tietoa Yleiset -projektista ja tiedottamaan siitä omassa kirjastossa. Aivan Yleiset -projektin alussa heidän kirjastostaan oli projektia seuraamassa yksi kirjastovirkailija, jonka tehtäviin kuului radiolukupiirin seuraaminen.

7.1.5 Mediakasvatus ja medialukutaidon edistäminen haastateltavien kirjastoissa

Onko kirjastollanne omaa mediakasvatusohjelmaa tai medialukutaitoprojekteja? Näin kuului Webropol-kyselyn seitsemäs kysymys. Kaksi kirjastotoimenjohtajaa kertoi mediakasvatusohjelman olevan olemassa. Toisessa oli tulossa hakuun ainakin yksi mediakasvatukseen erikoistuneen kirjastoammattilaisen toimi. Myös tablettitietokoneita koululaisten käyttöön oli kirjastoissa tarjolla. Tutkielman tekijä toi haastattelussa esiin näkökulman, että mediakasvatus ja medialukutaidon edistäminen on nykyään jokaisen kirjastoammattilaisen tehtävä. Yksi haastatelluista piti keski-ikäisiä tai vanhempia kirjastoammattilaisia kyvyttömämpinä mediakasvatustehtäviin kuin nuoria. Pienten kirjastojen ongelmana on henkilös-
töresurssien puute mediakasvatukseen. Yksi kirjastoammattilainen kertoi, että edes kirjavinkkausten tekemiseen ei riitä heillä henkilöstöä.

Esiin tuli myös, että koulujen resurssit ja työvälineet mediakasvatukseen ovat paremmat kuin yleisten kirjastojen. Yksi kirjastotoimenjohtaja kertoi, että heillä on toteutettu mediaohjelmaa yläkoululle erilaisin painoituksin eri vuosina. Kirjastoon tuleville koululaisille on tarjolla 16 tablettitietokonetta. Koululaisia ohjaa mediakasvatukseen erikoistunut kirjastoammattilainen. Samassa kirjastossa suunniteltiin kaikille avoimia tabletteja sijoitettavaksi eri puolille kirjastoa. Näillä tableteilla kaikki asiakasryhmät voisivat tutustua e-kirjojen lukemiseen. Ongelmana nähtiin kuitenkin tablettien valvonta esimerkiksi varkauksien varalta.

Haastateltujen kirjastojen johtajat kertoivat kaikki kirjastossa olevan tarjolla asiakaskäyttöön digitaalisia laitteita kuten tietokone, tabletteja, televisio, tai videotykki. Niiden käyttö kuitenkin edellyttää aikuisilta asiakkailta omatoimisuutta ja koneiden käytön perusteiden tuntemusta, vaikka alkuun pääsemisessä henkilöunta opastaa.

7.1.6 Kirjastojen asiakassegmentointi medialukutaitojen edistämässä

Webropol-kyselyn kahdeksannessa kysymyksessä tiedusteltiin, onko kirjastoilla jotakin erityistä asiakasryhmää, jolle Yleiset -projektissa kokeiltuja toimintamalleja voitaisiin suunnata. Erityisesti seniorit tuotiin vastauksissa esiin. Yksi kirjastotoimenjohtaja kertoi, että hän on jo pyytänyt paikallisen sanomalehden edustajaa, pankin edustajaa sekä kansalaisopiston tietokonekurssin opettajaa mukaan syksyllä tulevaan Seniorsurfiin. Seniorsurf on Kirjastot.fi:n, Vanhustyön keskusliiton ja yleisten kirjastojen organisoima valtakunnallinen tapahtuma, jonka puitteissa senioriväestöä halutaan aktivoida tietokoneiden ja mobiililaitteiden käyttäjinä. Seniorsurf - tapahtumia järjestetään kirjastoissa yleensä syksyisin.

7.1.7 Sosiaalisen median käyttö kirjastoissa Yleiset-projektiin liittyen

Webropol-haastattelun kysymyksessä yhdeksän kysyttiin kirjaston johtajien tavasta käyttää sosiaalista mediaa tai Kirjasampo Ylen ohjelmien tai radiolukupiirin kirjojen esittelyyn. Todellisen vuorovaikutuksellisuuden puute koetaan keskeiseksi ongelmaksi kirjastojen Facebook-foorumeilla. Kirjastoammattilaiset kokivat, että ihmiset ovat arkoja tuomaan esille todellisia mielipiteitään tai kriittisyyttään kirjaston Facebookissa. Suomalainen keskustelukulttuuri koettiin puutteelliseksi. Facebookissa kannatetaan hyviä juttuja, mutta kun nimettömänä esiintyminen ei sosiaalisessa mediassa onnistu, laimistuu osallistuminen ympäröiväksi aggressiiviseksi leimautumisen pelossa.

Tutkimukseen haastatellut kirjastotoimenjohtajat ovat suhtautuneet sosiaalisen median läpimurtoon kirjastomaailmassa pääsääntöisesti myönteisesti, mutta ristiriitaisia ajatuksiakin esiintyi. Yksi lounaissuomalaisista kirjastonjohtajista mainitsi, että sosiaalisen median käyttö on varsinkin vanhemman polven kirjastoammattilaisille vastenmielistä. Kirjaston saanti tai lisäarvo some -rintamalla koetaan heikoksi. Alla havainnollistetaan tämän lounaissuomalaisen kirjastonjohtajan mielteitä:

”Tämä digitaalinen tieto muuttaa maailmaa, ollaan me siitä mitä mieltä tahansa. Ei se lähde asiakkaiden toiveista tai pyyteistä, että meidän pitäisi kehittyä. Ne vaan kaikki raahataan, niin asiakkaat kuin kirjastolaitos siinä myötä.” (Kirjastonjohtaja B.)

Kirjastonjohtajia haastateltaessa syntyi vaikutelma, että erityisesti keski-ikäiset kirjastoammattilaiset kokevat sosiaalisen median käytön pahimmillaan jonkinlaisena turhuutena, johon on pakko osallistua. Nuorempia, junioreiden kanssa työskenteleviä kirjastoammattilaisia kuultaessa korostui molemminpuolinen huomio siitä, että jo kolmikymppisten ja tämän hetken teini-ikäisten digitaalisen median käytössä on eroja. Nuorimmat ikäluokat ovat tottuneet digitaalisen median ja tekstimedian konvergenssiin ja pitäisivät pelkästään yhteen mediaan kerrallaan keskittymistä outona.

Syksyllä 2014 Turun kaupunginkirjasto julkaisi Facebook-sivullaan Radio lukee kirjan -ohjelman promootion houkuttelevine kuvineen. Yksittäiset kirjaesittelyt saivat tykkäyksiä 3 – 12.

”Turun kaupunginkirjaston ja YLE Turun yhteistyössä tekemä ohjelma kutsuu lukijat ja radionkuuntelijat mukaan keskustelemaan kirjoista. Kuvaa kommentimalla ja/tai jakamalla osallistut Facebookissa toimivaan "lukupiiriin". Radio-ohjelma lähetetään YLE Turun taajuudella 94,3 MHz joka kuun toinen keskiviikko klo 13.10.” (Turun kaupunginkirjaston Facebook-sivut 2014.)

Yllä oleva Turun kaupunginkirjaston postaus oli houkutteleva ja kuvat värikkäitä. Lukupiiri-sanassa käytetyt lainausmerkit tosin olisi kannattanut jättää pois. Tämän tapaisia postauksia kannattaa jakaa koko maakunnan kirjastojen Facebook-sivuille. Turkulaisten projektista vastaavien henkilöiden olisi yksinkertaisimmillaan kannattanut levittää sanaa jakamalla tätä kaikkien maakunnan kirjastojen Facebook-sivuille. Vaikka radio-ohjelma on nyt loppunut, kannattaa vastaisuudessa aineistopromootioita aina jakaa kirjastojen FB-sivuilla. Kirjaston käyttäjät eivät käytä kaikkia maakunnan kirjastoja, mutta sosiaalisessa mediasa voi kulkea tietoa lainausmahdollisuudesta ja kirjoista, joita ei asiakas ehkä

muuten kohtaisikaan. Maakunnallinen kirjastokimppatoiminta helpottaa kirjan saatavuutta ja kierrätettävyyttä pienehköillä paikkakunnilla.

Turun kaupunginkirjastoa lukuun ottamatta sosiaalista mediaa ei aktiivisesti käytetty Lounais-Suomen kirjastoissa tuomaan esiin Yleiset - projektia tai sen ohjelmia. Yle Turun Facebook-sivulta ei tammikuussa 2015 löydy tietoa Radio lukee kirjan -ohjelmasta. Kirjallisuuteen, kirjoihin ja Turun kaupunginkirjastoon oli linkki Ylen FB-sivulla 16.1.2015.

7.2 Puolistrukturoidut asiantuntijahaastattelut

Opinnäytteeseen haastateltiin projektin ohjausryhmän asiantuntijoita Päivi Litmanen-Peitsalaa Kirjastot.fi -verkkopalvelusta sekä Turun Radion uutispäällikköä Antti Korhosta. Seuraavassa Litmanen-Peitsalan ajatuksia. Antti Korhosen asiantuntijahaastattelua käsitellään luvussa 8.

Kirjastot.fi -palvelun viestinnän suunnittelija Päivi Litmanen-Peitsala kertoi tutkielman tekijälle visiosta, jossa jokainen kuntalainen on kirjaston aktiivikäyttäjä. Hän toivoo kirjastojen ja Yleisradion kehittävän palveluaan aina syvemmäksi asiakaskontakteissa, joissa keskitytään tuottamaan, vastaanottamaan ja välittämään sisältöjä samasta elämymassasta. Kirjasto ja media hyödyntävät ja täydentävät toinen toisiaan muotoillen uutta palvelua, jonka lopullinen hyötyjä on voimaantunut, veroja maksava kansalainen. Litmanen-Peitsalan mukaan kirjastojen ja median on toimittava asiakasnäkökulmasta palvelun parantamiseen keskittyen ja jätettävä toinen toisensa markkinointi vähemmälle. Tämän tosiasian valossa yleisten kirjastojen tulisi tiivistää keskinäistä verkkoyhteistyötä internet-sivuillaan, verkkokirjastoissa sekä sosiaalisessa mediassa sekä sitä myöten laajemmin yhteistyökumppaneiden kuten Yleisradion verkkosivuilta. Toinen toisensa verkkosivuilla esiintyminen vaatii yhteistyötä ja yhteistä verkko-toimintojen suunnittelua, jossa tekijänoikeudelliset seikat on otettava huomioon. Kirjasto voi ohjeistaa käyttäjiään hakemaan itsenäisesti kaunokirjallista aineistoa kaikista verkkopalveluista. Litmanen-Peitsala korostaa kirjastojen roolia ensisijaisesti sisältöjen välittäjänä. (Litmanen-Peitsala 2014.)

7.3 Havainnointi radio-ohjelman nauhoituspäivänä

Opinnäytteen tekijä otti radio-ohjelman nauhoituspäivänä kuvia nauhoituksen teemaan liittyvästä aineistoesittelystä.

Kuva 1. Anna Ahmatova -aiheinen näyttely liittyi Radio lukee kirjan -ohjelman Venäjä-teemaan.

Näyttely oli esillä Turun kaupunginkirjaston uuden osan ylä-aulassa keskeisellä paikalla. Esillä oli tietoa Anna Ahmatovasta sekä hänen teoksiaan. Keväällä Turun kaupunginkirjasto järjesti myös Ahmatova -seminaarin. Näyttely elävöitti Venäjä-teemaa sekä auttoi keräämään pohjatietoja Anna Ahmatovasta. Se tavoitteli myös kuulijoita radio-ohjelmalle.

Yhtenä kommentaattorina radiohaastatteluun huhtikuussa 2014 osallistui Turun kaupunginkirjastossa työskentelevä kirjastonhoitaja. Niin ikään läsnä oli yksi projektin ohjausryhmän jäsen. Kirjailijavieraana oli tällä kertaa Marissa Mehr. Antti Korhonen nauhoitti haastattelun, ja lähetettävä versio kesti noin kymme-

nen minuuttia. Yleisöllä ei ollut pääsyä tilanteeseen. Radio-ohjelmana lähetys oli ainutkertainen, sillä sitä ei tallennettu Ylen Areenaan. Tutkielman tekijä pyysytteli tilanteessa ulkopuolisena havainnoijana haluamatta häiritä tai muuttaa tapahtumien kulkua (Hirsjärvi ym. 2007, 208.) Tämän havainnoinnin tarkoitus oli viedä tutkielman kirjoittaja ikään kuin kulissien taakse kokemaan ja näkemään kummankin projektin osapuolen toimintaa nauhoitustilanteessa.

7.4 Havainnointi projektin ohjausryhmän kokouksissa

Kesäkuun 13. päivänä 2014 kokoontui Yleiset-projektin ohjausryhmä. Tämä oli ensimmäinen kokouskerta, jossa opinnäytteen tekijä vieraili osallistumattomana havainnoijana. Kokouksessa olivat läsnä Turun radion ja Kirjastot.fi - verkkopalvelun edustajat. Turun kaupunginkirjaston ohjausryhmään kuuluvat jäsenet olivat myös paikalla, samoin radiolukupiirin vakiojäsenenä toimiva kirjailija. Kokouksessa puhuttiin paljon kehittyvästä tekniikasta ja sen käyttömahdollisuuksista Yleiset-projektin rajapinnalla. Tekijänoikeudelliset kysymykset pohdituttivat osanottajia erityisesti. Keskusteltiin yhteistyön sujumisesta – kullakin on intressiä toimia oman aineistonsa promoottorina, mutta myös inhimillisen kilpailun olemassaolo hiersi synergiaetujen saavuttamisessa. Syksyn ohjelma lyötiin lukkoon, muun muassa projektin edustajan läsnäolo Turun kirjamessuilla syksyllä 2014.

Perjantaina 17.10.2014 Turussa pidettiin Yleiset-projektin loppukokous, johon Turun radion edustajana osallistui toimittaja Joonas Haarala. Tuolloin kävi ilmi, että Yleisradiossa kirjallisuusohjelman ja radiolukupiirin tuottaminen koetaan vaikeahkoksi. Haaralan mukaan kirjallisuusohjelman sykli on hidas ja toimittajan työn määrä suuri hyötyyn verrattuna. Loppukokouksessa tuli esille, että Yleisradio on vastikään tehnyt täysin uusia linjauksia valtakunnallisella tasolla. Alue-toimitus, kuten Turun radio, ei saa enää lähettää kymmenminuuttista yhtenäistä puheohjelmaa.

Radio lukee kirjan -ohjelma ei jatkunut samanmuotoisena enää Yleiset-projektin jälkeen. Joonas Haaralan mukaan Turun radio olisi jatkossa kiinnostunut kirjalli-

suusohjelmasta, jossa esitettäisiin lyhyt, naseva vinkki tai vastaavasti pieni kirjallisuusaiheinen pakina. Ylen linjauksissa säännöstellään nykyään tarkkaan, kuinka monta musiikkikappaletta tunnin aikana soi, ja kuinka paljon yhtenäistä puheohjelmaa ylipäänsä voidaan ohjelmakaavioon sovittaa. Syvälinen kirjallisuusohjelma sopii lähetysten lomaan huonosti. (Haarala 2014.) Valtakunnallinen Yle-puhe on erikoistunut nimenomaan pidempien puheohjelmien lähettämiseen. Yle-puheen nettisivuilta voi kuunnella aiemmin lähetettyjä ohjelmia, eräät niistä liittyvät kirjastoaineistoihin.

Rajapinnoilla työskentely vaatii vielä kehittämistä. Loppukokouksessa Päivi Litmanen-Peitsala esitti toiveen, että Ylen Areenaan tuotettaisiin enemmän Kirjastokaistan julkaisuja. Jona Haaralan mukaan Areenaan ei yksinkertaisesti ehditä päivittää riittävästi Ylen omaakaan aineistoa.

Turun kaupunginkirjaston projektikoordinaattori kertoi, että hän koki työlääksi sopia Yleiset-projektin tapahtumista ja suunnitelmista Turun radion toimittajien kanssa. Tähän vaikuttivat epäilemättä toimittajien kiire ja toisenlainen työkuilu, mihin kirjastoissa on totuttu. Vastuuhenkilöiden nimeäminen koettiin Turun radiossa turhauttavaksi, kun yksittäisen toimittajan työsuunnitelmia voidaan muuttaa hyvin nopealla aikataululla. Turun kaupunginkirjaston toiveena on Yleiset-projektin päätyttyä virittää yhteistyötä Radio Vegan kanssa. Se on Yleisradion ruotsinkielinen palvelu.

7.5 Mediakasvatuksen kirjastoammattilaisten haastattelut

Opinnäytetyön näkökulmaa haluttiin avartaa tutkimalla, sosisiko nuorille suunnattu radion ja kirjaston yhteistyömalli tämän hetken yhteiskuntaan. Informanteina toimivat kaksi lasten ja nuorten medialukutaitoprojekteissa toimivaa kirjastoammattilaista.

Toinen haastateltava kertoi, että tämän hetken alaikäiset ovat hyvin tottuneita median konvergenssiin, mutta arvostavat edelleen perinteistä tekstiäkin. Tutkimuksessa saadut haastattelutulokset viittaavat myös siihen, että nuoret vaihtavat luontevasti esimerkiksi kirjan esitysmuodon painetusta e-kirjaksi. Moniluku-

taidon edistäminen Yleiset-projektin kaltaisilla toimenpiteillä palvelisi erittäin hyvin myös nuoria ikäluokkia. Läksyjen työstäminen Silence-tuolissa tai nuorten keskinäinen vertaisvinkkaus olisivat kokeilemisen arvoisia uusissa projekteissa. Vertaisvinkkauksessa nuoret voisivat vertailla lukemiaan kirjoja, näkemiään elokuvia ja Kirjastokaistalla tai Areenassa tuotettuja ääni- ja kuvataallenteita sekä innostaa toisiaan tutustumaan niihin.

Lapset ja nuoret tuottavat nykyään myös kirjaston ja koulun yhteistyönä kirjavinkkauksia mediatyöpajoissa. He tutustuvat myös esimerkiksi YouTuben kirjavinkkivideoihin, joita kirjailijat puolestaan itse tuottavat. Nuorten mediakasvatuksessa on pyrittävä voimaannuttamiseen ja osallistamiseen. Vertaisvinkkaus on hyvä keino mutta vaatii aikuisen opastusta ja lähdekritiikin opetusta. Aikuista, vastuullista henkilöä tarvitaan myös selvittämään tekijänoikeudelliset rajat. Haastattelussa tuli esille kirjastoammattilaisen näkökulma nuorten voimaannuttamisesta sekä aktiiviseen kansalaisuuteen kehittymisestä mediakasvatuksen keinoin. Monilukutaitoon perehdyttäminen niin koulussa kuin kirjastossakin on osa tulevaisuuden kansalaisvaikuttajaksi kasvattamisessa. Nuoret koululaiset kokevat monilukutaitoon perehdyttävän ohjauksen mielenkiintoisena, kuten seuraavasta sitaatista ilmenee.

”Tableteilla toteutetut kirjavinkkaukset karistavat pölyä kirjallisuuden ympäriltä nuorten silmissä.” (Kirjastoammattilainen A.)

Nykyiset kirjastoammattilaiset tukeutuvat vielä vahvasti tekstiformaattiin ja kirjoihin. Opiskelijan tapaamat eri-ikäiset kirjastoammattilaiset rakastavat edelleen kirjoja ja perinteistä tapaa lukea niitä. Nuorehkolta informantilta kysyttiin, voisiko hän kuvitella nuorisolle tarjottavan Radio lukee kirjan -tapaista ohjelmaa äänimediana. Hän arveli sellaisen saattavan toimia esimerkiksi QR -koodilla linkitetynä älypuhelimessa. Ohjelman keston tulisi olla lyhyt ja se voisi olla tyyllisesti mieluummin kirjavinkkaus kuin lukupiiri. Kirjastoammattilaiset hallitsevat jo enenevästi medialukutaidon ja mediavinkkauksen käytännöt, kuten nuorten parissa työskentelevä kirjastoammattilainen kiteytti:

”Kirjasto ottaa mediaa haltuun.” (Kirjastoammattilainen B.)

8 TURUN RADION LUKUPIIRI

Yleiset-projektin yhtenä pilottiyhteistyön muotona oli radiolukupiiri. Nimeltään ohjelma oli Radio lukee kirjan. Sitä luotsasi Turun radion uutispäällikkö Antti Korhonen ja sen yksittäinen lähetys kesti noin kymmenen minuuttia. Yle Turku (Turun radio) ja Turun kaupunginkirjasto ovat tehneet kaunokirjallisuuteen liittyvää yhteistyötä ennen Radio lukee kirjan -ohjelmaa nimellä Kirjastonhoitaja suosittelee. Siinä etsittiin kirjastojen suosituimpien eli eniten lainattujen kaunokirjallisten teosten listoilta sopivaa luettavaa yleisölle. Kun pelkkä listaus ei kuitenkaan vaikuttanut yleisöä houkuttelevalta, sai Yle Turun uutispäällikkö idean radiossa toimivasta lukupiiristä. Korhosen lisäksi vakiojäsenenä ohjelmassa oli kirjailija Tuula Levo. Nauhoituksissa käytettiin myös vaihtuvia vierailijoita. Ohjelmasarjan kaikki osat lähetettiin Turun radiossa vuoden 2014 aikana.

8.1 Yle Turun uutispäällikön näkemyksiä Yleiset-projektista ja radiolukupiiristä

Yle Turun uutispäällikkö Antti Korhosen omassa visiossa kaksi julkisen palvelun yhteisöä rikastaa toinen toisiaan Yleiset-projektin hankkeissa. Antti Korhosen ajatus oli, että kymmenminuuttisen ohjelman lukupiiri koostuu kahdesta vakiojäsenestä ja yhdestä vierailijasta. Radio-ohjelma ei Korhosen mukaan toimi luontevasti suuremmissa lukupiirissä. Iso määrä ääniä aiheuttaa melua ja häiritsee keskittymistä radio-ohjelman nauhoituksen ja kuuntelemisen suhteen. Radion välityksellä kuitenkin olisi mahdollista koota hyvin mittava virtuaalinen lukupiiri. (Korhonen 2014.)

Haastattelussa keskusteltiin muun muassa siitä, että lukupiirit ovat trendikkäitä ja moni suomalainen kirjasto järjestää niitä asiakkailleen lähinnä kaunokirjallisuuden keskittyen. Elävien ihmisten kasvokkain kokoontuvien lukupiirien lisäksi nykyään tavataan lukupiirejä sosiaalisessa mediassa sekä internetissä. (Ahola 2013, 10.) Osa piireistä on avoimia kaikille kiinnostuneille, osa ottaa jäseniä rajoitetusti eikä jäseneksi voi vain liittyä. Lukupiirin jäsenillä saattaa olla yhteisenä nimittäjänä esimerkiksi tietty ammatti, jolloin se muodollisesta avoimuu-

destaan huolimatta on rajoitettu. (Ahola 2013, 57.) Yleisradion kaltainen toimija olisi ihanteellinen lukupiirin järjestäjä avoimuutensa ja kaikkia kansalaisia palvelevan periaatteensa vuoksi.

Antti Korhoselta kysyttiin mahdollisuuksista laajentaa radion lukupiiritoimintaa kasvokkain kokoontuvaksi ja vakiintuneeksi. Vastaus oli, että sellainen voisi olla mahtava visio ja kehitettävissä ytimekkääksi radioversioksi. Korhonen mainitsi myös, että hänen radiolukupiirissään voisi jatkossa hyödyntää kirjastossa toimivia, jo olemassa olevia lukupiirejä. Näiden kokoontumisia olisi Korhosen mielestä mahdollista jalostaa live-tyylisiksi radio-ohjelmiksi.

8.2 Teknisistä ja toimituksellisista realiteeteista

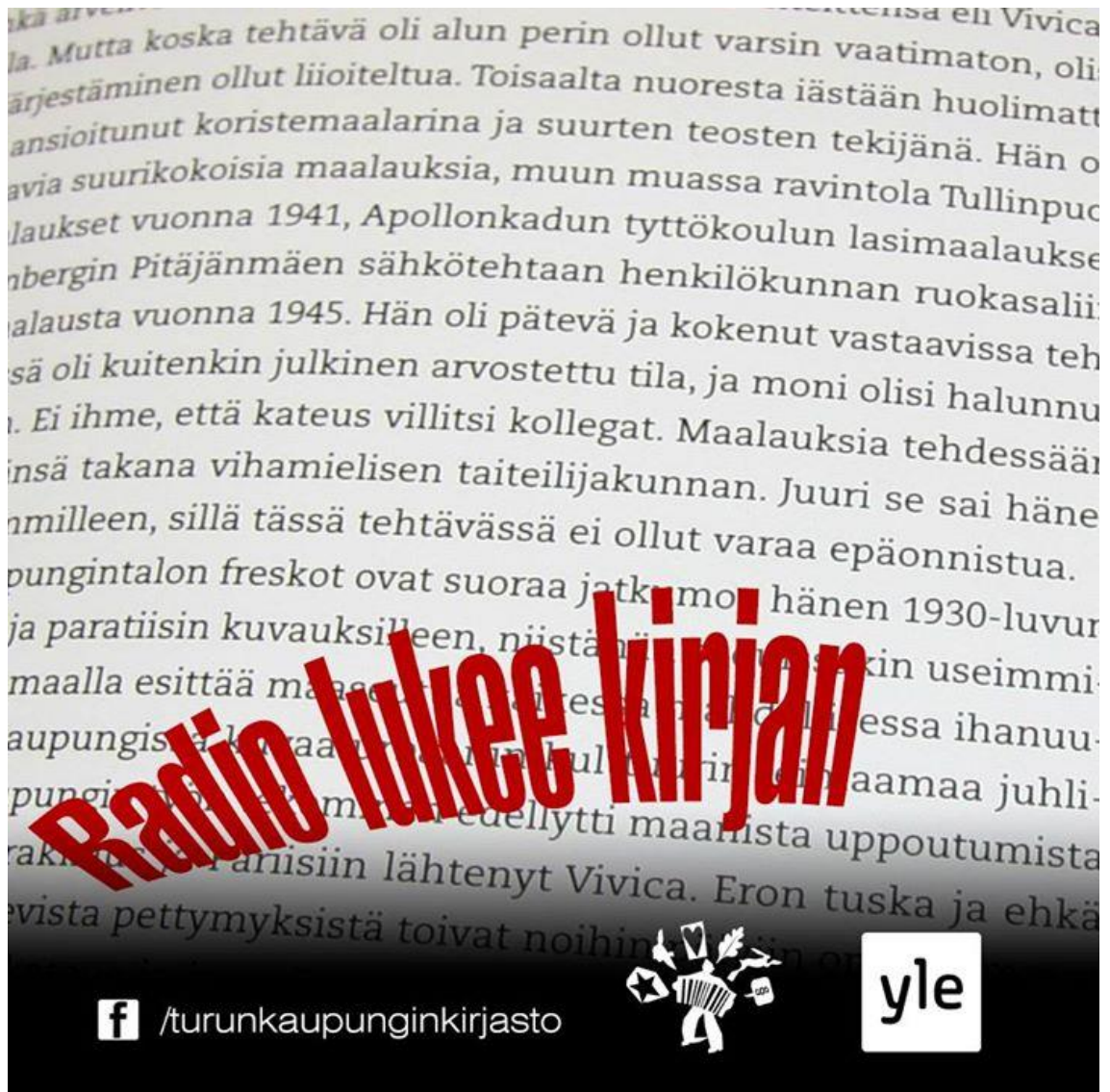
Antti Korhonen kertoo, että suoraa palautetta hän ei ole saanut radion kuuntelijoilta ohjelmasta Radio lukee kirjan. Ohjelmaa on pyöritettävä pari vuottakin, ennen kuin kuuntelijat löytävät sen laajemmin. Hänen tuntumansa mukaan Ylen Areenan ja nettikuuntelun kautta ohjelma on saanut jalansijaa.

Radiolukupiirin laajentaminen kirjaston fyysiseen tilaan on teknisesti sekä taloudellisesti haastavaa. Korhonen kertoo uudenlaisesta 3G- ja 4G- lähetystekniikasta, jota Yleisradiossa ollaan ottamassa käyttöön. Vähitellen uusi tekniikka helpottaa radiotoimittajan mahdollisuuksia koota ulkolähetyksiä. Korhonen visioi tilanteen, jossa syrjäisemmästäkin lounaissuomalaisesta kirjastosta voitaisiin lähettää ohjelmaa uuden tekniikan siivittämänä. Mutta jos Turun radio lähettää toimittajan maakuntaan, tarvitaan sisältöä enemmän kuin kirjaston tapahtumat tarjoavat. Taloudellisesti ei siis kannata uhrata kokonaista toimittajan työpäivää, tai sitten kunnassa pitäisi tapahtua yhtenä päivänä niin paljon, että ohjelmaa voitaisiin koota muualtakin kuin kirjastosta.

Radion toimitus ja kirjastot omaavat kumpikin roolin informaation seulojana ja välittäjänä. Kirjaston toimintaympäristö näyttäytyy haastateltavalle ja haastattelijalle jokseenkin stabiilina, kun taas radion toimitus elää jatkuvassa informaatiovirrassa ja alati muuttuvissa tilanteissa. Toimituksella on ohjelmakaavio mutta se on luonnosmainen ja suuntaa antava. Se voi muuttua hetkessä. Radio ei

suunnittele toimittajien työlistää kuin ehkä viikoksi ja muuttaa sitä nopeastikin tarpeen mukaan, kertoo Antti Korhonen. Kirjastoissa tapahtumia järjestetään yhä enenevästi ja ne suunnitellaan huolellisesti, mutta vaikka radio saisi kutsun tapahtumaan, on sen lopullinen lunastaminen riippuvainen sattumasta. Samana aamuna saattaa saapua uutinen, josta suuremmat kuuntelijamassat olisivat kiinnostuneempia kuin kirjaston tapahtumasta.

8.3 Radiolukupiirin markkinointi ja näkyvyys Yleisradiossa

Kuva 2. Turun kaupunginkirjaston Facebook-markkinointia ohjelmasta Radio lukee kirjan (Turun kaupunginkirjasto 2014).

Kuvan 2 Facebook-julkaisija on Turun kaupunginkirjaston. Yle Turku käytti Internetissä mieluummin oman yhtiönsä Areenaa. Haettaessa Ylen Areenasta "Radio lukee kirjan" löytyi 2014 esimerkiksi Antti Tuomaisen haastattelu. Antti Tuomainen oli yksi radiolukupiirin esiintyjä, mutta edellä mainittu haastattelu taltiointiin toiseen Ylen ohjelmaan. Tove Janssonin ja Hannu Raittilan lukupiiri-riesittelyjä on mahdollista seurata Areenasta vielä vuoden 2016 alussa. Näissä

ohjelman toimittajaksi on mainittu Yle Turku. Haastattelijana ja lukupiirin vetäjänä toimii Antti Korhonen.

Valitettavaa on, että Anna Ahmatovaa sivunnut Marissa Mehrin haastattelu on jäänyt kokonaan pois Areenan ohjelmista. Turun kaupunginkirjasto järjesti keväällä 2014 myös Ahmatova -aiheisen näyttelyn ja seminaarin, joilla kirjailijan ja hänen tuotantonsa tuntemista haluttiin edistää. Marissa Mehrin haastattelu ja radionauhoituksen lähetys ajoitettiin huhtikuulle 2014.

Ylen Areenan radio-ohjelmistossa toimii edelleen lukupiiri, joka perustuu vuorovaikutteisuuteen tuomalla kirjailijat, kuulijat ja radion toimittajan yhteen puhelin keskustelujen avulla. Kuuntelijat voivat siis keskustella kirjoista suorassa lähetyksessä. (Yle radio 1:n Areenan www-sivut 2015.) Tämä lukupiiri ei liity Yleiset-projektiin, mutta edistää yhtä lailla kansalaisen osallisuutta.

8.4 Audiokustomoitu tuoli

Projektin alkuvaiheessa Turun pääkirjastoon oli suunniteltu hankittavaksi audiokustomoitu tuoli. Tuolin hankinta oli yksi Yleisradion sekä Antti Korhosen kannattamista ja ajamista ideoista. Tuolin rahoituksen tarjosi Yle, joten projektissa se nimettiin Yle-tuoliksi. Tuolia valmistetaan nimellä Silence-tuoli. Tuolin sijoittaminen kirjastoon koki vastarintaa muun muassa arkkitehtonisista syistä, ja sen kokeilu jäi projektin aikana syrjään. Tuolissa kirjasto yksittäinen käyttäjä olisi voinut yhdellä tietokoneella tai tabletilla syventyä Ylen linkkeihin ja tuotantoihin kirjastossa. Myös lähikaupunkiin olisi Silence-tuoli sijoitettu mielellään.

Turun radion toimituksessa koettiin harmilliseksi, että audiokustomoituun tuoliin ei saatu avattua Yle-pistettä vielä kesällä 2014. Yle olisi ollut välillä myös valmis toimittamaan nimenomaan Turun kaupunginkirjaston uutistorille pelkän kannettavan tietokoneen eli tyytymään pelkistettyyn versioon Yle-pisteestä. Nykyaikainen, moderni kirjastotila edellyttää jo suunnitteluvaiheessa rakenteilta ja tilaratkaisuilta muuntuvuutta. Jos kirjaston tilat eivät joustaa, on uudenlaisten ideoiden ja hankkeiden toteuttaminen vaikeaa.

Silence-tuolin yksinkertaistettu malli olisi ollut pelkkä seisontapiste kannettavan tietokoneen käyttöä varten. Se ei olisi kuitenkaan tarjonnut tuolin kaltaista rentoutumishetkeä ja tuskin olisi koettu kirjaston käyttäjien keskuudessa yhtä puoleensavetäväksi kuin houkutteleva, istumaan ja omaan rauhaan päästävä tuoli. Silence-tuoli olisi edustanut uudenlaista palvelumuotoilua, ja asiakkaan kontaktirajapinta olisi monipuolistunut. Projektin toiminta-aikana tämä olennainen uusi toimintamalli jäi valitettavasti testaamatta. Seuraavalla sivulla on Turun kaupunginkirjaston sisäisessä projektisuunnitelmassa ollut Yle-tuolin kuva.

Kuva 3. Audiokustomoitu Silence-tuoli. Kuva on Turun kaupunginkirjaston sisäisessä pdf-muistiossa.

9 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA KEHITTÄMISEHDOTUKSIA

Opinnäytteen ensisijaisena tavoitteena oli selvittää median ja kirjaston yhteistyön tuloksia Yleiset-projektissa. Toissijaisena tavoitteena on tutkia tulevien yhteistyöprojektien mahdollisuuksia sekä molemmille osapuolille koituvaa synergia- ja lisäarvoetua. Seuraavassa vedetään yhteen opinnäytteen tuloksia.

Turun seudulla projekti näkyi ja kuului parhaiten. Yleiset-projektin näkyvyyttä ja kuuluvuutta olisi voitu tehostaa projektin ohjausryhmän ja alueen kirjastonjohtajien suunnitelmallisella yhteistyöllä kautta koko projektin keston. Yhteinen toimintasuunnitelma kannattaa luoda kasvokkain tapaamalla ja dialogisuutta lisäämällä. Kollegiaalinen palvelu ja tiedon välittäminen olisi kaivannut tehostamista, mikäli projektin Turku-keskeisyydestä olisi haluttu päästä eroon. Myös kirjaston käyttäjiä sekä radio-ohjelmien kuuntelijoita kannattaisi kuunnella projektin alusta loppuun. Toiminnan tulisi olla mahdollisimman vuorovaikutuksellista. Asiakkaiden informoiminen, osallistaminen ja ottaminen mukaan kehitystyöhön on uudenlaisen palvelukonseptin kokeilemistä parhaimmillaan.

Opinnäytteen tulokset viittaavat myös siihen, että kirjastojen tulisi lisätä omaehtoista mediatuotantoaan sekä päivittää tuotantoa jatkuvasti sosiaalisessa mediassa. Siitä voisi tuottaa ja linkittää myös tekstiin perustuvaa materiaalia esimerkiksi Kirjastokaista-verkkosivustolle. Yle Areenassa ohjelmamassa vaihtuu ja päivittyy tiuhaan tahtiin. Kirjastokaista on stabiilimpi taltioinneissaan ja sieltä vanhankin ohjelman esiin saanti on helpompaa. Kirjastoammattilaisen kannattaa seurata medioita pystyäkseen välittämään tietoa esimerkiksi kaunokirjallisuutta koskevista ohjelmista. Yleiset -projektiohjelmassa korostettiin heti aluksi vuorovaikutuksellisuutta ja raja-aitojen kaatamista median ja yleisten kirjastojen välillä. Vuorovaikutuksellisuuden ulottuvuus asiakkaiden suuntaan taas laajentaisi yksittäisen kansalaisen tiedonsaanti- ja vaikutusmahdollisuuksia.

Tarkasteltaessa Ylen kaltaisen toimijan ja yleisen kirjastojen yhteistyötä voisi markkinoinnin ja yhteistyön tehoa lisätä aktiivisella suunnittelulla kaikilla sosiaalisen median kentillä. Linkitykseen ja tiedottamiseen kannattaa ottaa mukaan

varsinaissuomalaisia, pienempien paikkakuntien kirjastoja. Toivottavaa olisi myös Yleisradion aktiivisuus yksittäisen kuulijan suuntaan sosiaalisessa mediassa.

Tämän päivän keski-ikäisille tai senioreille voisi Yleiset-projektin kaltainen toiminta tarjota uusia ja mielenkiintoisia tapoja tutustua kirjastoaineistoon Ylen kautta ja päinvastoin. Jos vaikkapa pienenkin kunnan kirjastoautossa olisi tarjolla yksinkertainen, vähän tilaa vievä tabletti tai kannettava tietokone Ylen Areenan välittämiin ohjelmasisältöihin koskien kirjallisuutta ja kulttuuria, olisi kuilu median ja kirjastojen välillä hieman kaventunut. Myös osalle senioriväestöstä alkavat tablettilaitteet ja älypuhelimet olla tuttuja: tämä avaa uusia mahdollisuuksia esimerkiksi lisätyn todellisuuden käyttöön pienessäkin fyysisessä tilassa.

Yle-tuoli olisi saattanut kotiutua sopivaan kirjastoon jo projektin alussa tehokkaamman markkinoinnin ja toimintaperiaatteista tiedottamisen kautta. Monenlaisien vaiheiden kautta Silence-tuoli sijoitettiin Raision kaupunginkirjastoon talvella 2015. Alueen koululaiset antoivat tuolista heti kiittävää palautetta. Ylen sisältöjä ei vielä tuolloin ollut saatu yhdistettyä tuolissa käytettävään tablettitietokoneeseen. Projektin ohjelmassa oli alun alkaenkin tavoitteena etsiä yhteistyömuotoja, jotka palvelevat monenlaisia ikäluokkia. Kun koululaiset ovat jo löytäneet tuolin, toivoo käsillä olevan opinnäytteen kirjoittaja, että he aikanaan tutustuvat sillä sekä Ylen että kirjastojen tiedollisiin ja elämyksellisiin sisältöihin. Medioiden konvergenssi yhdistää kirjaston aineistopromootioon ja tiedon välityksen Silence-tuolissa. Tuoli tarjoaisi yleisölle loistavan mahdollisuuden myös tutustua lisätyn todellisuuden keinoin luotuihin rajapintoihin.

Yleiset kirjastot Suomessa tarvitsevat uusiutuvia keinoja ja ideoita monipuolisen asiakasvirran houkuttelemiseen. Tutkimuksessa pohditaan muun muassa palvelumuotoilun ideaa soveltaen, voisiko Yleiset-projektin kaltainen yhteistyö laajeta kaikkialle Suomeen. Yleisradio ja yleiset kirjastot voivat kehittää uudenlaisen rajapinnan, jolla kansalainen voi seurata kummankin aineistoja. Se on yhtä hyvin kehitettävissä palvelumuotoilun keinoin asiakaspalvelun laatua tarkkailemalla kuin teknisten ratkaisujenkin avulla. Työn alussa esitetään olettamuksena

yleisten kirjastojen ja median keskinäinen lähentyminen. Lähentyminen ja jopa sulautuminen oli myös yksi Yleiset -projektin tavoitteista. Tämän hetken suomalaisessa yhteiskunnassa teksti, kuva ja todellisuus sitoutuvat toisiinsa ennennäkemättömällä tavalla yhä tiiviimmin. Lisätty eli augmentoitu todellisuus syventänee tulevaisuudessa sulautumista ja tuottaa uudenlaisia rajapintoja esimerkiksi kirjaston ja median yhteistyön alustaksi.

Synergiaetujen ja lisäarvon maksimoimiseksi vastaavanlaisissa monialaisissa yhteistyöprojekteissa opinnäytteen kirjoittaja ehdottaa myös projektiorganisaation muotoilua alusta alkaen siten, että projektille palkataan päätoiminen vetäjä. Hän kokoaisi ja yhtenäistäisi kaikkien osapuolten toiminnan. Vastuhenkilö liikkuisi joustavasti eri paikkakunnilla esimerkiksi maakuntakirjaston alueella. Parhaimmillaan vetäjä tuntisi osapuolten työkuultuureja ja toimialaa, kuten mediaa ja kirjastotoimintaa.

10 POHDINTAA

Opinnäytteessä on selvitetty radiolukupiirin mahdollisuuksia nykyajan mediakentässä. Se, miten yleisö käyttää, seuraa ja tuottaa nykyaikaista mediaa perustuu paljolti sen omiin valintoihin. Yleisradio puolestaan valitsee linjan, joka lähentää sitä kaupallisiin toimintoihin. Täyttääkö Yle tulevaisuudessa sivistykselliset tehtävänsä? Herää kysymys, ovatko suomalaiset todella itse valinneet trendin, jossa kaupalliset arvot jyräävät sivistykselliset arvot.

Tämän opinnäytteen kirjoittaja on vetänyt itse yleisen kirjaston kaunokirjallista lukupiiriä. Lukupiirin vetäjän kannattaa kirjoittajan empiirisen kokemuksen mukaan etsiä mediasta tietoja piirissä käsitellyistä kirjailijoista. Ylen Areena on tarjonnut hyviä mahdollisuuksia linkkejä etsittäessä ja niitä eteenpäin välitettäessä. Jokainen lukupiiriläinen voi aktiivisesti itse haluamallaan ajalla syventyä Areenassa oleviin kirjallisuuslinkkeihin, jotka liittyvät kulloisenkin kirjan kirjoittajaan ja tästä tuotettuun verkkoaineistoon. Lukupiirin kannalta mielekkäitä kirjailijahaastatteluja on löytynyt myös Ylen Elävästä arkistosta. Kirjaston ja median yhteistyöllä kaunokirjallisuuden harrastamista ja lukutaitoa voidaan edistää. Esimerkiksi radion lukupiiri päivitettyinä versiona toisi kaunokirjallisia sisältöjä laajasti ja vuorovaikutuksellisesti esille.

Opinnäytteessä on käsitelty medialukutaitoa ja sen edistämistä kaikissa kansalaisryhmissä. Medialukutaidon pohjana on kuitenkin perinteinen tekstien lukutaito. Kaunokirjallisuuden lukeminen edistää lukutaitoa ja harjoittaa yksilöä tulkitsemaan ja tuottamaan tekstejä. Paljon puhetta sisältävän radio-ohjelman seuraaminen toimii tekstien tulkinta- ja tuottamistaitojen tukijana. Sekä radion että kirjaston ammattilaiset ovat maininneet, että lukupiirien asemesta lyhyet kirjavinkkaukset toimisivat tänä päivänä paremmin. Ne ohjaisivat osaltaan kuulijoihin innostumaan pitkistäkin tekstikokonaisuuksista.

Rajapintoja projektin kuluessa luotiin ja kehitettiin. Kirjastot.fi:n ja Ylen Areenan kesken on avattu uusi portaali. Yleiset-projektin kokouksissa projektiryhmä keskusteli paljon toiminnasta kahdessa erilaisessa palvelussa ja erityisesti palveluiden rajapinnalla. Toiveissa oli muun muassa Ylen radio- ja videoleikeaineis-

ton näkyminen Kirjastokaistalla sekä vastavuoroisesti Kirjastokaistaan tuotettujen ohjelmien näkyminen Ylen Areenassa. Tuli esille paljon tekijänoikeudellisia ja teknisiä solmukohtia sekä näiden liittyminen yleisten kirjastojen ja toiselta puolen Ylen omiin toimintakulttuureihin. Projektin tavoitteenahan on ollut konvergenssin sekä yhteensulautumisen lisääminen siten, että yksittäinen kansalainen löytää aineistot ja metatiedon helpommin.

Voimaantuminen on termi, joka tulee usein vastaan medialukutaitoon liittyvää aineistoa tutkittaessa. Yleinen suomalainen asiasanasto määrittää sanan käsitteeksi sosiaalinen vahvistaminen. Parhaimmillaan Yleiset-projektin kaltainen toiminta johtaa kirjaston käyttäjän voimaantumiseen ja paitsi henkisen, myös taloudellisen hyödyn saavuttamiseen. Kansalainen kokee saavansa todellista vastinetta maksamilleen veroille. Kenties Yleisradio ja yleiset kirjastot voisivat luoda yhdessä uusia kansalaisfoorumeita tai kansalaisvaikuttamisen keinoja. Opiskelijan tekemissä haastatteluissa tuli esille, että varsinkin nuorimmat ikäluokat kaipaavat yhteisöllistä mediaa kaupallisuuden sijaan. Yhteisöllinen toiminta tarjoaa vuorovaikutuksellisuutta, kun taas kaupallisuuden korostaminen luo yhdensuuntaisen viestin ja mainonnan kulkemista lähettäjältä vastaanottajalle.

Yleiset-projekti sai toimintaansa hankerahoitusta. Samankaltainen projekti olisi mahdollista toistaa missä tahansa Suomen yleisessä kirjastossa. Kiinnostava lisätutkimuksen aihe olisi esimerkiksi taloudellisten faktojen ja resurssien suomat mahdollisuudet tämän kaltaisten projektien toteuttamiseen eri puolella Suomea. Toinen kiinnostava lisätutkimuksen näkökulma olisi asiakaslähtöisen, aktiiviseen kansalaiskeskusteluun perustuvan sosiaalisen palvelumuotoilun periaatteiden mukaisen projektin kokeileminen Yleisradion ja jonkin yleisen kirjaston välillä Suomessa. Projekti tulisi ulottaa kaikenikäisiin kansalaisiin. Asiakaslähtöisyyttä voisi tukea asiakkaille suunnatuilla kyselyillä, tapahtumilla sekä aktiivisella seurannalla.

Tutkielman tekijän saama yleisvaikutelma projektin loppukokouksessa oli, että Turun kaupunginkirjasto olisi toivonut tuottoisampaa yhteistyötä Yleisradion kanssa. Tämä kaatui lähinnä juuri Ylen uudensuuntaisiin, jatkuvasti muuttuviin linja-

uksiin ja toimittajien ajanpuutteeseen. Taustalla saattaa piillä myös se tosiasia, ettei Yleisradiossa mielletä kulttuuri- tai kirjallisuusohjelmaa kuulijoita houkuttelevaksi. Kirjastossa tuumittiin toisaalta, että vastuuhenkilöitä olisi voinut olla enemmän nimettynä myös heidän puoleltaan. Yleisradio on massiivinen julkinen palvelukokonaisuus, jota enenevästi ohjaa tavoite taata kansalaisen pääsy reaaliajassa maailman uutisvirtoihin. Kulttuurinen ja sivistyksellinen sisältö tuntuu jäävän tuon johtoajatuksen jalkoihin ainakin Ylen aluetoimituksissa.

Lopullisia hyötyjä puntaroidessa vaakakuppi kallistui tämän projektin kohdalla Turun kaupunginkirjaston puoleen, joka tunsu saaneensa näkyvyyttä erityisesti Kysy kirjastonhoitaja -ohjelmallaan. Yle Turku puolestaan soi näkyvyyttä ainakin keväällä 2014 Turun kaupunginkirjastossa järjestetyille kirjallisille naamiaisille esimerkiksi ohjelmassa Radio lukee kirjan. Naamiaiset liittyivät vuoden Lukuviikko-tapahtumaan. Kuva alla välittää naamiaisten tunnelmaa.

Kuva 4. Kirjalliset naamiaiset (Vaski-kirjastot 2014).

LÄHTEET

Ahola, S. 2013. Lukupiirien aika. Helsinki: Avain.

American Library Associationin www-sivut. Viitattu 9.11.2015 Saatavissa vapaasti <http://www.ala.org/news/news/pressreleases2008/october2008/campaignunivision>

Arvaja, M & Häkkinen, P. 1999. Kollaboratiivinen oppiminen teknologiaympäristöissä. Teoksessa A. Eteläpelto & P. Tynjälä (toim.) Oppiminen ja asiantuntijuus. Työelämän ja koulutuksen näkökulmia. Helsinki: Wsoy, 206-221.

Barbaric, A. & Vrana, R. 2007. Improving visibility of public libraries in the local community: A study of five public libraries in Zagreb, Croatia. New Library World. Vol. 108, 435- 444. Viitattu 1.5.2014. <http://www.emeraldinsight.com.ezproxy.turkuamk.fi/journals>

British Broadcasting Corporationin www-sivut 2015. Viitattu 19.1.2016 <http://www.bbc.co.uk/search?q=Open%20Book&suggid=urn>

Blake, M. 2004. MLA launches online tool to help libraries deliver web broadcasts. The Electronic Library. Vol. 22, iss.6. Viitattu 1.5.2014. <http://www.emeraldinsight.com.ezproxy.turkuamk.fi/journals.htm>

Cupore 2011. Lapset ja media. Kolmen hankekokonaisuuden arviointi. Helsinki: Cupore. Cuporen verkkojulkaisuja 7/2011. Viitattu 7.11.2015. <http://www.cupore.fi/documents/LapsetJaMedia.pdf>

Digital Storytelling Finlandin www-sivut 2015. Viitattu 2.11.2015. <http://dstfinland.ning.com/>

Göteborgin kaupungin www-sivut 2015. Viitattu 2.11. 2015. [Göteborgs Stadsbibliotek Tips](http://www.goteborg.se/stadsbibliotek/tips)

En tu bibliotecan www-sivut 2015. Viitattu 9.11.2015 <http://www.entubiblioteca.org/>

Ervasti, K. 2009. ”Mä oon aina halunnut jonkun tällaisen ryhmän!”-kirjoitelma lukupiireistä ja lukupiirejä vetävistä kirjastolaisista. Teoksessa K. Hypén (toim.) Kirjasto 2010. Lukijat, tekstit ja verkko. Helsinki: Btj Kustannus, 52-88.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 4.painos. Tampere: Vastapaino.

Haasio, A. 2013. Sosiaalinen media ja kirjastot. Helsinki: Avain.

Hannula, T. 2014. Mediakasvatuksen menetelmät ja mediataitojen oppiminen Turun Lukuinto-hankeessa. AMK-opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 2.11.2015. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014061613015>

Hattulan kunnankirjasto Hattula Public Library 2014. You Tube – videoita. Viitattu 14.12.2015. <https://www.youtube.com/user/HattulanKirjasto>

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu p. Helsinki: Tammi.

Häkkinen, K. 2009. Nykysuomen etymologinen sanakirja. Helsinki: Wsoy.

Intunexin www-sivut 2015. Viitattu 2.11.2015. <http://intunex.fi/2014/08/09/mita-eroa-on-joukkoalylla-ja-parvialylla/>

Juntunen A & Saarti, J. 2014. Ulos kirjastosta. Kirjastojen markkinointiviestintä. Helsinki: Avain.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kirjasammon www-sivut 2015. Viitattu 2.11.2015. <http://www.kirjasampo.fi/>

Kirjastolaki. 1998. L 4.8.1998/404.

Kirjastot.fi 2015. Asiakkaille ja ammattilaisille. Viitattu 1.5.2014. <http://www.kirjastot.fi/>

Kirjastot.fi. 2015. Yleisten kirjastojen hankerekisteri. Viitattu 2.11.2015. <http://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/yleiset-kirjaston-ja-ylen-yhteisty>

Koivisto, M. 2011. Palvelumuotoilun peruskäsitteet. Teoksessa S. Miettinen (toim.) Palvelumuotoilu, uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen. 2.p. Julkaisijat: Teknologiaeollisuus, Savonia-ammattikorkeakoulu, Kuopion Muotoiluakatemia. Helsinki: Teknologiainfo Teknova Oy, 47.

Van Krevelen, D.W.F & Poelman, R. 2010. A Survey of Augmented Reality Technologies, Applications and Limitations. The International Journal of Virtual Reality. 9(2):1-20. Saatavissa myös <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.454.8190&rep=rep1&type=pdf>

Laki Yleisradio Oy:stä. 1993. L 22.12.1993/1380.

Lehto, P. 2011. Alkusanat. Teoksessa S. Miettinen (toim.) Palvelumuotoilu, uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen. 2.p. Helsinki: Teknologiainfo Teknova Oy, 10.

Lukuinto-projektin www-sivut 2015. Viitattu 3.11.2015. <http://www.lukuinto.fi/>

Lukuinto-projektin julkaisu Turun mediakasvatusohjelma 2015. Viitattu 3.11.2015.

http://www.lukuinto.fi/media/mallisto/koulun_ ja_kirjaston_yhteisty/turun_mediakasvatusohjelma.pdf

Mustikkamäki, M. 2014. Mitä mediakasvatus on? Julkaisussa Mediakasvatus yleisissä kirjastoissa: suosituksia ja suuntaviivoja. Helsinki. Suomen kirjastoseura, 5 - 7. Saatavissa myös <http://suomenkirjastoseura.fi/files/Mediakasvatus/mediakasvatus.pdf>

Opetusministeriö 2009. Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015; Yleiset kirjastot. Kansalliset strategiset painoalueet. Helsinki: Opetusministeriö. Opetusministeriön julkaisuja 2009/32. Viitattu 3.11.2015.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm32.pdf?lang=fi>

People's Network:in www-sivut 2009. Viitattu 1.5.2014.

<http://www.peoplesnetwork.gov.uk/about.html>

Pihlaja, J. 2001. Tutkielmaa tekemään. Lahti: Soceda.

Rasi, P. 2014. Aikuisväestön medialukutaitojen tukeminen. Julkaisussa Mediakasvatus yleisissä kirjastoissa: suosituksia ja suuntaviivoja. Helsinki. Suomen kirjastoseura, 26 – 28. Saatavissa myös <http://suomenkirjastoseura.fi/files/Mediakasvatus/mediakasvatus>

Reading Groups for Everyonen www-sivut 2015. Viitattu 13.11.2015 <http://readinggroups.org/>

Reading Groups for Everyonen www-sivut 2015. Viitattu 16.11.2015 <http://readinggroups.org/your-stories/quick-reads-book-group-in-watford>

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. 3. painos. Tampere: Vastapaino, 22-56.

Seppänen, J & Välvirronen, E. 2012. Mediayhteiskunta. Talentum.

Seppänen, T. Mediavinkkaus – tarvitaanko sitä? Viitattu 4.11.2015
<http://suomenkirjastoseura.fi/files/Tyoryhmat/Nuorten%20kirjasto/Mediavinkkaus%209.10.2013%20kop.pdf>

Sjölund, A-K. 2015. Tohtorikoulutettava. Turun yliopisto. Vapaamuotoinen keskustelu.

Sveriges Radio:n www-sivut 2015. Viitattu 12.11.2015
<http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/453363?programid=2369>

Sveriges Utbildningsradio:n www-sivut 2015. Viitattu 13.11.2015
<http://www.ur.se/Produkter/156718-Boktipset-Risto-Rappare-och-den-hemska-korven#Om-serien>

Turun kaupunginkirjasto. 2014. Radio lukee kirjan. Kuva 2. Viitattu 20.1.2015
<https://www.facebook.com/media/set/?set=a.10151898574955079.1073741829.158272510078&type=3>

Tuulaniemi, J. 2011. Palvelumuotoilu. Helsinki: Talentum.

Uimonen, M-L. 2013. Kolumni. Udi.fi:n www-sivut. Viitattu 4.11.2015.
<http://www.udi.fi/kolumnit/ovatko-sosiaaliset-innovaatiot-suomen-uusi-menestystekija>

Vaski-kirjastot. 2014. Kirjalliset naamiaiset. Lukuviikon 2014 ohjelmaa Turun pääkirjastossa. Kuva 4. Viitattu 20.1.2015
<https://www.flickr.com/photos/vaski/sets/72157643574370204/>

Växjön kirjaston www-sivut 2015. Viitattu 11.11.2015. <http://bibliotek.vaxjo.se/web/arena/tips-fran-tv>

Yleinen suomalainen asiasanasto verkossa 2014. Viitattu 1.5.2014. <http://vesa.lib.helsinki.fi/ysa/>

Yleisradion www-sivut 2014. Viitattu 1.5.2014. <http://yle.fi/yleisradio/ylen-arvot>

Yleisradion www-sivut 2015. Etsikö onnea: Katso kirjaston suosituimmat onnellisuusopukset. Viitattu 14.12.2015.
http://yle.fi/uutiset/etsiko_onnea_katso_kirjaston_suosituimmat_onnellisuusopukset/7739294

Yleisradion www-sivut 2016. Konvergenssi. Viitattu 19.1.2016
http://yle.fi/vintti/yle.fi/mediakompassi/mediakompassi/7-luokkalaiset/mediataju/median_viestiopas/konvergenssi.htm

Yleisradion www-sivut 2015. Lisätty todellisuus on seuraava teknologia-aloikka. Viitattu 7.11.2015.
<http://areena.yle.fi/1-2856160>

Yleisradion www-sivut. 2015. Lukupiiri radio Areena. Viitattu 19.1.2016. <http://areena.yle.fi/1-1257301>

Yleisradion www-sivut. 2015. Radio lukee kirjan -lukupiiri. Viitattu 19.1.2016.
<http://areena.yle.fi/1-2214394>

Yleisradion Turun toimituksen www-sivut 2015 Viitattu 7.11.2015 <http://yle.fi/uutiset/turku/>

Yleisradion www-sivut 2015. Ylen uuden valtakunnallisen palvelun nimeksi Yle Folk. Viitattu 7.11.2015. <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/08/17/ylen-uuden-valtakunnallisen-palvelun-nimeksi-yle-folk>

Yleisradion www-sivut 2015. Uusi sovellus muuttaa Ylen tv-uutiset opetusmateriaaliksi. Viitattu 7.11.2015. http://yle.fi/uutiset/uusi_sovellus_muuttaa_ylen_tv-uutiset_opetusmateriaaliksi/8266666

Yleiset – projektisuunnitelma 2014. Viitattu 1.5.2014. <http://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/yleiset-kirjaston-ja-ylen-yhteisty%C3%B6>

Ensimmäinen Webropol-kysely kirjastojen johtajille

1. Oletteko seuranneet Yleiset-projektia alusta asti?
2. A: Onko maakuntakirjasto (Vaski) markkinoinut projektia riittävästi Turun ulkopuoliselle Vaski-alueelle?
2. B: Onko Yle markkinoinut projektia riittävästi Vaski-alueen kirjastoihin?
3. Miten toivoisitte Ylen jalkautuvan omaan kirjastoonne?
4. Voisitteko kuvitella omaan kirjastoonne tilan, joka sopisi paikallisen tapahtuman tai tempauksen järjestämiseen yhdessä Ylen kanssa?
5. Seuraatteko lähetyksiä säännöllisesti, suorana tai Areenan kautta?
6. Voisitteko ajatella osallistavanne kirjastonne käyttäjiä radiolukupiiriin?
7. Onko kirjastollanne omaa mediakasvatusohjelmaa tai medialukutaitoprojekteja?
8. Onko teillä erityisiä asiakasryhmiä, joille haluaisitte suunnata Yleiset-projektin puitteissa kokeiltua toimintaa – kuten seniorit tai koululaiset?
9. Käytättekö sosiaalista mediaa suosittelemaan Ylen linkkejä ja kirjallisuusohjelmia tai vaikkapa Kirjasampoa?
10. Sana on vapaa juuri teidän kirjastoonne sopivia ideoita ja toiveita Yleiset - yhteistyöhön liittyen!

Organisaationne nimi saa näkyä loppuraportissa: kyllä / ei

Nuorten parissa toimiville kirjastoammattilaisille suunnatut kysymykset

Millaisia kokemuksia sinulla on median ja kirjaston yhteistyöstä?

Ohjaako kirjasto tietoisesti nuoria jonkin tietyn median käyttämiseen?

Jos kuvitellaan tilanne, että vastaanottaisit Yleltä tietoja kirjallisuusohjelmista ja jakaisit niitä eteenpäin nuorille – tekisitkö paperisia ”flyereitä”, jakaisitko so-me:ssa vai sähköpostilla?

Millaisia yhtäläisyyksiä ja eroja olet havainnut nuorten ja kolmikymppistä vanhempien tavasta käyttää sähköisiä välineitä kirjastoasioissa?

Opinnäytteeni keskittyy Turun radion ja Turun kaupunginkirjaston Yleiset - projektiin. Mitä ajattelet nuorten (alle 25-vuotiaat) suhtautumisesta radioon media-na. Hyödyntävätkö he sitä ja nimenomaan Yleä?

Tuntevatko nuoret nettiradion?

Youtube yms. on erittäin suosittu nuorten keskuudessa. Tarvitaanko ääneen keskittyntä mediaa – esimerkiksi radiota – vielä?